

PEIPSIÄÄRE VALLA

ÜLDPLANEERING

LISAD

Asukoht (L-Est'97) X 6499828
Y 682127

Juuni 2021

SISUKORD

LISA 1. PEIPSIÄÄRE VALLA RAHVASTIKUPROGNOOS	3
LISA 2. PEIPSIÄÄRE VALLA ETTEVÕTLUSE JA TÖÖHÕIVE ANALÜÜS	3
LISA 3. PEIPSIÄÄRE VALLA KÜSITLUSE ANALÜÜS	3
LISA 4. VALLA ARENGUKAVA STRATEEGILISED ARENGUEESMÄRGID JA ÜLESANDED NENDE TÄITMISEKS	3
LISA 5. PLANEERINGU KOOSTAMISE ALUSED JA LÄHTEMATERJALID	4
LISA 6. OLEMASOLEVAD ALUSPLAANID JA MUU INFO ALA KOHTA	5
LISA 7. KSH ARUANNE	5
LISA 8. SADAMAD	5
LISA 9. MÄEERLISED JA MAARDLAD	6
LISA 10. VEEALAD	6
LISA 11. MILJÖÖVÄÄRTUSLIKUD ALAD JA OBJEKTID	10
LISA 12. KULTUURIMÄLESTISED	15
LISA 13. KAITSTAVAD LOODUSOBJEKTID	24
LISA 14. RIIGITEEDE NIMEKIRI	31
LISA 15. AS ELEKTRILEVI OLEMASOLEVAD LIINID JA ALAJAAMAD	32
LISA 16. PUHASTID	32
LISA 17. TULETÕRJE VEEVÕTUKOHAD	33
LISA 18. MAAPARANDUSSÜSTEEMID	42
LISA 19. KESKKONNAAGENTUURI PEIPSI JÄRVE PÕHJARANNIKU HÜDROLOOGILISED ANDMED	52
LISA 20 PEIPSIÄÄRE VALLA ARHEOLOOGIAPÄRAND JA AJALOOLISED PÜHAPAIGAD NING MAAKASUTUSEGA SEOTUD SOOVITATAVAD TEGEVUSED ARHEOLOOGIA MÄLESTISTEL	53

Lisa 1. Peipsiääre valla rahvastikuprognosis

Rahvastikuprognosis on esitatud eraldi dokumendina.

Lisa 2. Peipsiääre valla ettevõtluse ja tööhõive analüüs

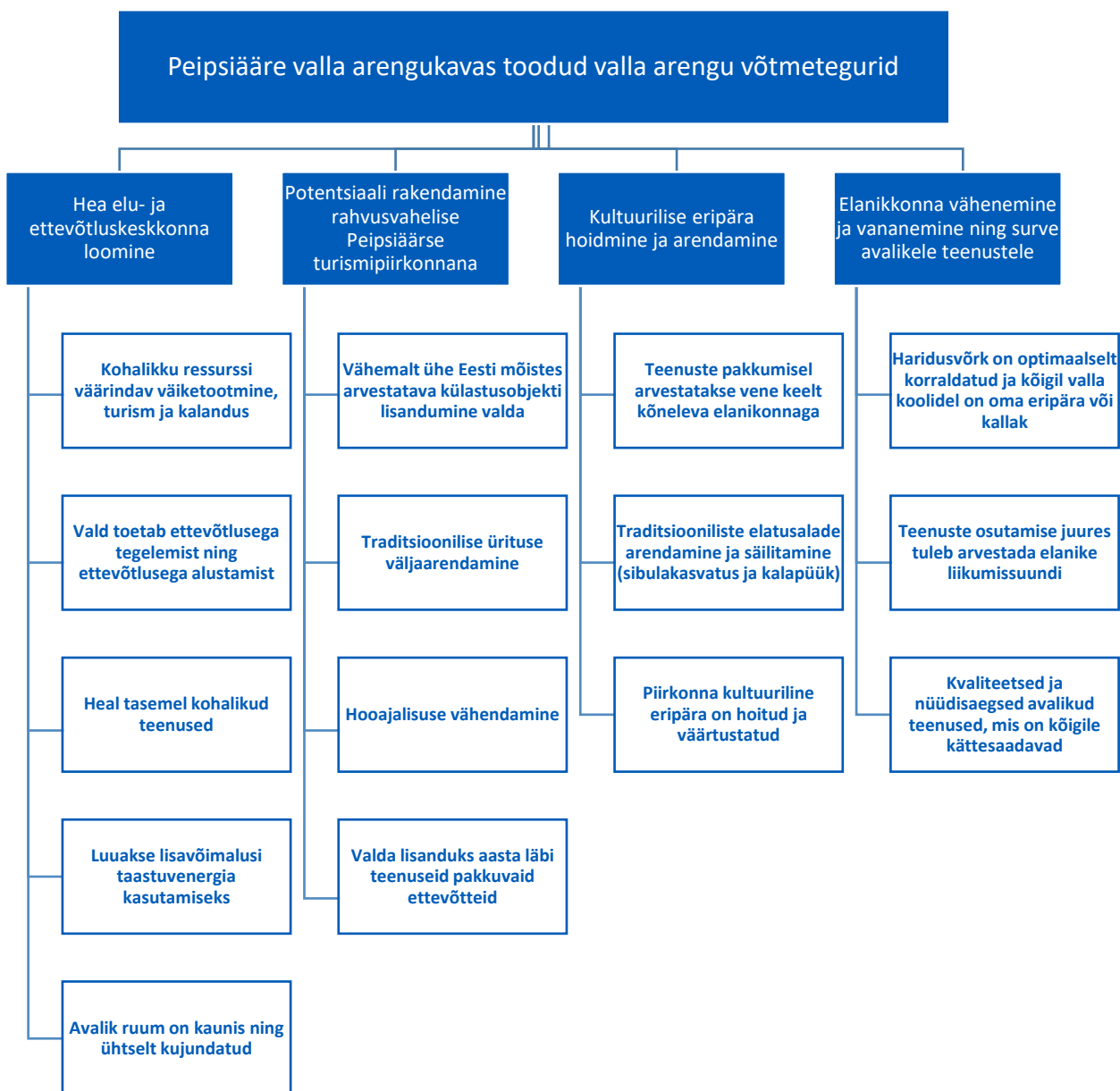
Ettevõtluse ja tööhõive analüüs on esitatud eraldi dokumendina.

Lisa 3. Peipsiääre valla küsitluse analüüs

Küsitluse analüüs on esitatud eraldi dokumendina.

Lisa 4. Valla arengukava strateegilised arengueesmärgid ja ülesanded nende täitmiseks

Vastavalt Peipsiääre valla arengukavale 2018-2030 (vastu võetud 10.10.2018 määrusega nr 43) on Peipsiääre valla tulevikuvision, et vald hoiab ja arendab mitmekultuurilist kogukonda, eripärast elu- ja külastuskeskkonda, omanäolisi ja paindlikke teenuseid ning turismi- ja ettevõtlusvõrgustikke. Peipsiääre vald toetab kogukondade lõimumist ning koostööd nii valla piires kui ka väliste partneritega. Peipsiääre vald soodustab tervist edendavaid eluviise ja lahendusi ja lähtub kestlikest lahendustest nii oma asutustes, tegevustes kui ka investeringutes. Vald on atraktiivne paik, kus on hea ja turvaline nii kohalikul kui külalisel, nii noorel, tööealisel kui ka eakal.

Skeem 1. Peipsiääre valla arengukavas 2018-2030 toodud arengu võtmetegurid.

Lisa 5. Planeeringu koostamise alused ja lähtematerjalid

- Alatskivi valla üldplaneering, kehtestatud Alatskivi Vallavolikogu 20.12.2007 määrusega nr 19;
- Kallaste linna üldplaneering, kehtestatud Kallaste Linnavolikogu 25.06.2013 otsusega nr 14;
- Vara valla üldplaneering, kehtestatud Vara Vallavolikogu 16.12.2008 määrusega nr 16;
- Pala valla üldplaneering, kehtestatud Pala Vallavolikogu 18.07.2006 otsusega nr 15;
- Peipsiääre valla üldplaneering, kehtestatud Peipsiääre Vallavolikogu 10.02.2009 määrusega nr 1;
- Vabariigi Valitsuse 30.08.2012 korraldusega nr 3687 kehtestatud üleriigiline planeering „Eesti 2030+“;
- Riigihalduse ministri 27.02.2019 korraldusega nr 1.1-4/29 kehtestatud „Tartumaa maakonnaplaneering 2030+“;

- Jõgeva maavanema 01.12.2017 korraldusega nr 1-1/2017/305 kehtestatud „Jõgeva maakonnaplaneering 2030+“;
- Peipsiääre Vallavolikogu 10.10.2018 määrusega nr 43 vastu võetud „Peipsiääre valla arengukava 2018-2030“;
- Peipsiääre Vallavolikogu 22.08.2018 määrusega nr 42 vastu võetud „Jõgeva, Mustvee ja Peipsiääre valla ühine jäätmekava 2018-2023“;
- Peipsiääre Vallavolikogu 15.04.2018 määrusega nr 15 vastu võetud „Peipsiääre valla jäätmehoolduseeskiri“;
- Peipsiääre Vallavolikogu 29.04.2020 määrusega nr 7 vastu võetud „Peipsiääre valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2020-2031“;
- Vabariigi Valitsuse poolt 07.01.2016 kinnitatud „Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava“;
- Vabariigi Valitsuse 27.02.2015 korraldusega nr 107 heaks kiidetud „Siseturvalisuse arengukava 2015-2020“.

Lisa 6. Olemasolevad alusplaaniid ja muu info ala kohta

Olulisemad infoallikad käesoleva planeeringu koostamisel olid teemade lõikes järgmised:

- kaitsealad, kaitsealused liigid, veekogude kalda piirangu- ja ehituskeeluvööndid, vääriselupaigad, poollooduslikud kooslused ning inventeeritud märgalad ja niidud, Natura 2000 alad ja ELF poolt Natura kõlblikuks tunnistatud kooslused, kaitstavad looduse üksikobjektid – Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS) andmed seisuga 05.11.2020;
- roheline võrgustik ja väärtuslik maastik – Tartumaa maakonnaplaneering 2030+ ja Jõgevamaa maakonnaplaneering 2030+ ning vallaga koostöös täpsustatud üldplaneeringu koostamise käigu;
- mälestised – Kultuurimälestiste riiklik register, andmed seisuga 22.02.2019;
- maardlad – Maa-amet, andmed seisuga 05.11.2020;
- aluskaart – Maa-ameti Eesti põhikaart, andmed seisuga 01.09.2020;
- katastripiirid ja olemasolev maakasutus – andmed seisuga 04.09.2020;
- teed – Maanteeameti teeregister, andmed seisuga 02.01.2020;
- väärtuslikud põllumaad – Maaeluministerium, andmed seisuga 25.02.2019;
- tuletõrje veevõtukohtad – Päästeamet, andmed seisuga 05.03.2019;
- ühinenud valdade üldplaneeringud.

Lisa 7. KSH aruanne

KSH aruanne on esitatud eraldi dokumendina.

Lisa 8. Sadamad

Andmed: Sadamaregister, 06.06.2019

Nimetus	Aadress
Varnja sadam	Kesk tn 94, Varnja alevik, Peipsiääre vald, Tartu maakond, 60305

Kolkja sadam	Sadama 5, Kolkja alevik, Peipsiääre vald, Tartumaa, 60301
Pusi väike-sadam	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Pusi küla 60217
Otsa väike-sadam	Tartu maakond, Pusi küla, Peipsiääre vald, 60217
Kallaste ranna-sadam	Tartu maakond, Tööstuse 10, Kallaste linn, Kallaste rannasadam, 60104
Kallaste sadam	Tööstuse tn 1, Kallaste Linn, Peipsiääre vald, Tartu maakond, 60104
Sassukvere sadam	Ranna küla, Peipsiääre vald, Tartu maakond, 49405
Soo sadam	Ranna küla, Peipsiääre vald, Tartu maakond, 49417

Lisa 9. Mäeeraldised ja maardlad

Andmed: Maa-amet, 05.11.2020

MÄEERALDISED				
Aktiivne				
Varu liik	Nimetus	Kood	Registrikaardi nr	Kaevandusloa nr
Liiv	Vilkmanni liivakarjäär	1034	342	L.MK/321420
	Vilkmanni II liivakarjäär	1095	342	L.MK/323454
	Järvepera II liivakarjäär	1225	208	L.MK/324423
	Välgi liivakarjäär	225	224	L.MK/325093
	Järvepera liivakarjäär	470	208	L.MK/325330
	Välgi II liivakarjäär	736	224	TARM-058
	Välgi III liivakarjäär	964	224	L.MK/319883
Kruus	Selgise karjäär	876	224	L.MK/319153
Turvas	Keressaare II turbatootmisala	996	257	L.MK/320779
	Keressaare turbatootmisala	317	257	TARM-063

MAARDLAD		
Maavara	Nimetus	Registrikaardi nr
Kruus	Kivinõmme	87
	Kütivälja	335
Liiv	Assikvere	332
	Järvepera	208
	Moku	339
	Vilkmanni	342
	Välgi-Selgise	224
Turvas	Alasoo	606
	Keressaare	257
	Laukasoo	201

Lisa 10. Veealad

Andmed: EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem - Keskkonnaregister), 05.11.2020

JÄRVED						
Nimi	Veepeegli pindala (ha)	Valgala pindala (km ²)	Kallasrada (m)	Veekaitsevöönd (m)	EKV (m)	Piiranguvöönd (m)
1. Kaanijärv (Alatskivi Kaanijärv) (VEE2059100)	0,9	–	4	10	25	50
2. Kogrijärv (VEE2058510)	0,6	–		10	25	50

3. Koosa järv (VEE2075500)	281,1	75,9	4	10	50	100
4. Kuningvere järv(VEE2058800)	25	3,1	4	10	50	100
5. Lahepera järv (Lahe järv)(VEE2065600)	100,4	28,9	4	10	50	100
6. Lannu lomp (VEE2058520)	0,6 (pindala kokku 0,7)	–		10	25	50
7. Mustjärv (Kokora Mustjärv)(VEE2058700)	23,8	24	4	10	50	100
8. Peipsi järv (VEE2075600)	354 307	47 800	10	20	100	200
9. Savastvere järv (VEE2058900)	1,6	–		10	25	50
10. Umbjärv (Keressaare Umbjärv)(VEE2065500)	0,7	–		10	25	50
11. Vilajärv(VEE2059000)	1,7	–	4	10	25	50
12. Alajõe paisjärv (VEE2086150)	4,4	–		10	25	50
13. Alatskivi järv (VEE2059200)	22,6	34	4	10	50	100
14. Kanassaare järv (Kogri järv) (VEE2058500)	0,7	–		10	25	50
15. Kiisli järv (VEE2058300)	0,2	51,3	4	10	25	50
16. Koosa paisjärv (VEE2068130)	1,1	12		10	25	50
17. Metsakivi järv/Kirepi järv (Kirepi paisjärv, Koosa paisjärv) (VEE2086120)	7,4	32	4	10	25	50
18. Pärsikivi paisjärv (VEE2059010)	0,9	6		10	25	50
19. Vara paisjärv (Kuusiku-Papiaru paisjärv) (VEE2086110)	1,4	69	4	10	25	50
20. Kalsoni tiik (VEE2086140)	1,5	–		10	25	50
21. Varnja poldri tiik I (VEE2075510)	2,4	–		10	25	50

– andmed puuduvad

VOOLUVESI						
Nimi	Põhitelje pikkus (km)	Valgala pindala (km ²)	Kallasrada (m)	Veekaitsevöönd (m)	EKV (m)	Piiranguvöönd (m)
1. Ahja jõgi (VEE1047200)	103,8	1 074,30	4	10	50	100
2. Alatskivi jõgi (VEE1052100)	16,2	41,8	4	10	50	100
3. Amme jõgi (VEE1040900)	58,4	511,1	4	10	50	100

4. Emajõgi (VEE1023600)	99,3	9 628,10	10	10	50	100
5. Haavakivi jõgi (VEE1054700)	25,1	75,9	4	10	50	100
6. Kalli jõgi (VEE1050900)	21,8	105,4	4	10	50	100
7. Kargaja jõgi (VEE1051200)	34,6	192,8	4	10	50	100
8. Koosa jõgi (VEE1051100)	10,7	208,5	4	10	50	100
9. Kullavere jõgi (VEE1052600)	52,8	629,3	4	10	50	100
10. Kääpa jõgi (VEE1053700)	50	372,5	4	10	50	100
11. Lambajõgi (VEE1053706)	3	–		10	25	50
12. Kalda kraav (VEE1042510)	1,2	–				
13. Kanassaare oja (Kogreküla kraav) (VEE1054000)	5,1	7,9				
14. Kõlaoja (Nuudi kraav) (VEE1053900)	3,4	9				
15. Lepiku kraav (VEE1051208)	1,5	–				
16. Ristimurru kraav (VEE1054100)	8,4	29,3	4			
17. Siberisoo kraav (VEE1042508)	3,5	–				
18. Sirnavere kraav (Elmiku kraav) (VEE1053800)	3,2	5,3				
19. Viira oja (Virksimetsa kraav) (VEE1051800)	5	8,4				
20. Alekõrre oja (VEE1054600)	6	13,1		10	25	50
21. Kadrina oja (VEE1052400)	8,9	12,2		10	25	50
22. Kivioja (VEE1053704)	3,9			10	25	50
23. Koosa oja (VEE1051300)	7,5	18,9		10	25	50
24. Lümati oja (VEE1054900)	2,7	11,8		10	25	50
25. Pala oja (VEE1054800)	8	13,9		10	25	50
26. Preedi oja (VEE1042800)	8,9	12,7		10	25	50
27. Põdraoja (Tähemaa oja) (VEE1051600)	13,3	59,4	4	10	50	100
28. Torila oja (Pärsikivi jõgi) (VEE1052200)	4,5	16,5		10	25	50
29. Vara oja (VEE1042500)	21,1	69,5	4	10	50	100
30. Väänastu oja (Saburi oja) (VEE1051400)	5,9	6,8		10	25	50

31. Kirjakraav (Kirjasoo peakraav) (VEE1042400)	7,2	15,7		10		
32. Konnamõisa kraav (Vara peakraav) (VEE1042600)	6	18,6		10		
33. Koobamäe peakraav (VEE1052500)	11,1	17,7		10		
34. Lahe jõgi (VEE1062232)	0,2		4	10		
35. Lodu peakraav (Porijõgi) (VEE1051700)	6,8	30,6	4	10		
36. Naelavere peakraav (Lahepera oja) (VEE1052000)	7,5	29,8	4	10		
37. Punikvere peakraav (VEE1052300)	4,6	7,6		10		
38. Rehemetsa peakraav (VEE1051500)	6,7	10,3		10		
39. Varnja peakraav (VEE1051900)	2,9	7,4		10		
40. Ätte peakraav (VEE1042700)	6,3	8,7		10		

- Täpne valgala pindala info puudub

ALLIKAD		Veekaitsevöönd (m)	EKV (m)	Piiranguvöönd (m)
1.	Hundiallik (VEE4405300)	10	25	50
2.	Linaleo allikas (VEE4604300)	10	25	50
3.	(nimi teadmata) (VEE4604230)	10	25	50
4.	(nimi teadmata) (VEE4604202)	10	25	50
5.	(nimi teadmata) (VEE4405100)	10	25	50
6.	(nimi teadmata) (VEE4601200)	10	25	50
7.	(nimi teadmata) (VEE4405400)	10	25	50
8.	(nimi teadmata) (VEE4405200)	10	25	50
9.	(nimi teadmata) (VEE4604204)	10	25	50
10.	Punane allikas (VEE4405101)	10	25	50

Lisa 11. Miljööväärtuslikud alad ja objektid

Peipsiääre valla miljööväärtuslikud alad:

Kallaste linna Võidu tänav

Võidu tänav, mis kulgeb ca 2 km ulatuses piki Peipsi järve randa, otse rannajärsakul, on linna vanim algupärasel kujul ja ajaloolise hoonestusega säilinud tänav. See on väga kõrge miljööväärtusega tänu hoonete originaalsusele ja autentsusele, mida rikastavad kohalikud ehitustraditsioonid.

Kahel pool kitsast tänavat paiknevad elumajad tihedalt üksteise kõrval, valdavalt pikiküljega tänava poole. Majandushooned on sageli elamuga seotud ja paiknevad tänavajoonest kaugemal. Hoonete taga asuvad juurviljaaiad on hästi hooldatud, iluaiandusele ei ole erilist tähelepanu pööratud. Elamud on valdavalt ühekorruselised, kuid esineb ka mitmeid pooleteist- ja kahekorruselisi.

Kallaste linna vana linnaosa (Aia, Õnne, Õie, Jaani, Kiriku, Sadama ja Turu tänav)

Linna läänepoolses osas asuvad linna vanimad algupärasel kujul ja ajaloolise hoonestusega säilinud tänavad – Aia, Õnne, Õie, Jaani, Kiriku, Sadama, Turu – moodustades nn vana linnaosa, mis on algupärasel kujul säilinud tänavavõrgu ja hoonete tõttu väga kõrge miljööväärtusega. Alal on säilinud vanad ehitustraditsioonid, sh elu ja abihoonete kompaktne paigutus ühe katuse all. Levinud on Kallastele iseloomulik puidust elumaja, millega on liidetud maakivist majandushoone.

Tänavad on kitsad, hoonestus paikneb tihedalt, valdavalt pikiküljega tänavajoonel, mõned ehitised on otsaga tänava poole. Hooned ei asu rangelt ühel joonel, vaid tänava suhtes väikeste nihete ja erinevate nurkade all.

Hoonestuse arhitektuurne väärtus seisneb nende originaalsuses, autentsuses ja ehitustraditsioonide jätkuvuses.

Piirkonna tähtsaim ehitised on vanausuliste puidust kirik, millele pandi nurgakivi 1802. aastal ja mis valmis 1804. aastal. Rohkem kui saja aasta möödudes 1913. aastal ehitati kirikule torn. Kirikuaia varasem punasest tellisest värav on hiljem asendatud silikaattellisest samas stiilis väravaga.

Kallaste linna keskväljak ja Oja tänav

Hästi hooldatud kõrghaljastusega esindusväljak on ääristatud stalinistlikus neoklassitsistlikus stiilis hoonetega. Keskväljaku pidulikkust rõhutab sellelt avanev vaade järvele. Oja tänav ja sellega külgnev Keskväljak on tüüpiline 1950.-1960. aastate linnaplaneerimise näide. Nõukogude aja esimesed generaalplaanid nägid ette rajada pea igasse linna tsentraalse piduliku väljaku arvestamata seniseid ajaloolisi linnaehitusstruktuure. Kallastel rajati uus Oja tänav ja sellega külgnev Keskväljak ajaloolise linnaosa kõrvale seda lõhkumata. Nii kulgeb väljaku teisel küljel linna vanim, Võidu tänav.

Sümmeetriliselt planeeritud väljak on ääristatud linna tähtsamate hoonetega, sh endine Kallaste Põllutöökool. Väljakul on hästi hooldatud kõrghaljastus, istepingid.

Kodavere kirikuküla ja kirik koos kalmistuga

Ridaküla struktuuriga kirikuküla koos kiriku ja kalmistuga on tervikuna säilinud, moodustades ühtse ansambli. Õued paiknevad kas vahetult külatee ääres või teest kaugemal. Samuti on erinev õuede plaanilahendus – osa õuesid on kokku surutud ja hooned paiknevad tihedalt, osadel õuedel paiknevad hooned hõredamalt.

Varnja, Kolkja ja Kasepää

Külad on peaaegu kokku kasvanud, moodustades ca 10 km pikkuse tänavküla. Peatänavalt saavad alguse mõned väiksemad kõrvaltänavad.

Külapilti iseloomustavad sarnaselt teiste Peipsi-äärsete vene küladega vaheldumisi paiknevad, tihedalt tee äärde paigutatud, viilkatusega puit- ja tellishooned, mille fassaadid mõne erandiga on suunatud tänavale. Kuni 20. sajandi alguseni andis Varnja küla üldmuljes tooni peamiselt palkhoonestus. Tänapäeval on palkseintega elumajad kaetud peamiselt laudvoodriga. Vaid mõned palkhooned on vooderdatud tellistega.

Küladele on iseloomulikud tänavale avanevad kahepoolsed õueväravad, mis lisavad kõikidele hoonetele isemoodi aktsendi. Neid on püütud ka muude ehitistega võrreldes esinduslikumalt kujundada.

Praaga küla

Omapärane ja ainulaadne Emajõe suudmes asuv kaluriküla. Küla on unikaalne selle poolest, et seda ümbritsevad sood ja seal on vaiadele ehitatud majad. Hooned on ehitatud praktiliselt otse jõe äärde ja õued on üleujutusperioodidel vee all. Ligipääs Praaga külla on võimalik vaid veeteid pidi.

Nina küla

Tegemist on vanausuliste külaga, mis on oma nime saanud järve ulatuvast ninakujulisest kaldajoonest. Küla vaatamisväärsusteks on järve suubuv Kalevipoja sillaks kutsutav kiviseljak (0,5 ha suurune rändkividest neemik), tegutsev õigeusu Jumalaema Kaitsmise kirik, mis on ehitatud 1827. a ja 1936. a rajatud tuletorn.

Üldplaneeringuga on määratud **miljööväärtuslikeks objektideks:**

- **Anna Haava sünnikoht**- sünnikohta on paigutatud mälestuskivi. Koha väärtus on kirjanduslik-ajalooline. Haava on 19. ja 20. sajandi vahetuse silmapaistvaimaid eesti lüürikuid. Üle 200 tema luuletuse on viisistatud, paljud neist on muutunud rahvalikeks lauludeks. Eesti NSV rahvakirjanik.

Foto 1. Anna Haava sünnikohale paigaldatud mälestuskivi (Autor: Peipsiääre Vallavalitsus, 2020).

- **Juhan Liivi sünnikoht**- sünnikohta on paigaldatud mälestuskivi. Koha väärtus on kirjanduslik-eesti luuletaja ja proosakirjanik. Ehkki mõned Juhan Liivi kirjatööd avaldati juba tema eluajal, jõudis

ta eesti kirjandusse suuresti postuumselt, tema teoseid toimetanud Friedebert Tuglase toimetaja- ja kriitikutöö mõjul. Suurima panuse andis Juhan Liiv luuletajana.

Foto 2. Juhan Liivi sünnikohale paigaldatud mälestuskivi (Autor: Peipsiääre Vallavalitsus, 2020).

- **Eduard Markuse sünnikoht**- sünnikohta on paigaldatud mälestuskivi. Eduard Markus oli loodus- ja kooligeograaf ning pedagoog. Tähtsaimad uurimused peamiselt loodusgeograafia alalt (huvitunud eriti väikestest maastikuüksustest). Markus on Eesti maastikuteaduse pioneer. Oli maastikurajoonimise ja maastikuökoloogilise mõtteviisi arendaja ning teerajaja maastiku arengu ja selle tasakaalu mõistmisel.

Foto 3. Eduard Markuse sünnikohta paigaldatud mälestuskivi (Autor: Peipsiääre Vallavalitsus, 2020).

- **Jakob Kõrvi sünnikoht**- sünnikohta on paigaldatud mälestuskivi. Koha väärtus on kirjanduslik- eesti kirjanik, tõlkija ja ajakirjanik.

Foto 4. Jakob Kõrvi sünnikoht paigaldatud mälestuskivi (Autor: Peipsiääre Vallavalitsus, 2020).

- **Osvald Halliku sünnikoht-** sünnikohta on paigaldatud mälestuskivi. Osvald Hallik oli mullateadlane ja agrokeemik. Uurinud happeliste muldade geograafiat, lõi Eesti happeliste muldade lupjamiseks teaduslikud alused ja korraldas lupjamistöid. Määras lubiväetise optimaalsed normid, uuris põlevkivituha keemilist koostist ning lämmastik- ja fosforväetiste ja orgaaniliste väetiste toimet.

Foto 5. Osvald Halliku sünnikoht paigaldatud mälestuskivi (Autor: Peipsiääre Vallavalitsus, 2020).

- **Villem Ernitsa sünnikoht-** sünnikohta on paigaldatud mälestuskivi. Koha väärtus on kirjanduslik-ajalooline. Villem Ernits oli keeleteadlane ning ühiskonna-, karskus- ja hõimuliikumistegelane. Tema põhilised uurimisalad olid eesti laensõnad vene keeles ja teistes slaavi keeltes; keelekontaktid ning keelte vastastikused mõjutused.

Foto 6. Villem Ernitsa sünnikohta paigaldatud mälestuskivi (Autor: Peipsiääre Vallavalitsus, 2020).

- **Valter Pedaki sünnikoht-** sünnikohta on paigaldatud mälestuskivi. Valter Pedak oli Eesti sõjaväelane ja Saksamaa sõjaväelane. Teises maailmasõjas teenis Valter Pedak 4. Eesti Piirikaitserügamendi rügamendiülemana. Tunnustatud Vabaduseristi, Kotkaristi IV klassi teenetemärgi, Eesti Punase Risti IV klassi teenetemärgi ja Raudristiga.

Foto 7. Valter Pedaki sünnikohta paigaldatud mälestuskivi (Autor: Peipsiääre Vallavalitsus, 2020).

- **Kollase nartsissi kasvukoht** (Looduslik kollase nartsissi kasvukoht) – Keskkonnaamet on oma 07.05.2019 saadetud kirjas nr 7-4/19/7390 „Kollase nartsissi kasvukohta looduskaitse staatus“ väljendanud soovi arvata Kollase nartsisse kasvukoht riikliku kaitse alt välja. Seetõttu tehakse ettepanek antud ala väärtuste säilimise tagamiseks kohaliku kaitse alla võtta.
- **Nina tuletorn** – funktsionalismile omaselt lihtsa (karniisideta) silindrilise vormiga raudbetoonist tuletorn on iseloomulik näide 1920.–1930. aastate navigatsiooniga seotud rannarhitektuurist. Ühtlasi piirkonda iseloomustav maamärk.
- **Nina küla Kalmistu tn 5 ja 7 elamu** – näide küljega tänava poole olevast vanausuliste majast, mille kaetud majandusõu asub elumaja taga nagu see on iseloomulik otsaga tänava poole olevale majale. Sambalaadse dekoori poolest haruldane näide historitsistlikust elamust. Keskse katusekorruse väljaehitusega tellismaja. Säilinud vanad aknaraamid, mis pärinevad ilmselt küll nõukogude perioodist. Väike veranda.
- **Kopli talu häärber** – elamu on iseloomulik ja hästi säilinud näide eesti 20. sajandi I poole taluhäärberist. Maakivivundamendi ja kahele poole avaneva keske teise korruse ärkliga puitmaja. Majal on kaks eeskoda, üks teepoolses otsas ja teine hoovi pool. Hoovi poolne eeskoda oli varem suurte klaasakendega veranda. Peaukse kohal tahvel: Vahur Kärner Rupsi küla Kopli talu. Avar aed, mille välispiirile jäävad majandushooned.
- **„Peipsi Kaluri“ veetorn** – tegemist on maamärgiga. Valgeks lubjatud kivist torn. Kelpkatuse kaetud eterniidiga.
- **„Kallaste Kaluri“ kontorihoone (Võidu 120)** – kahekorruseline kivimaja kõrge kelpkatuse ja 1930. aastate maapankadele iseloomuliku varikatusega.
- **Varnja vanausuliste kirik** – materjalilt (kivi) väheesinev näide vanausuliste valdavalt puidust kirikute seas, tüübilt (torniga pikihoone) iseloomulik näide. Peipsiääre valla usulise eripära jäädvustus.
- **Vana-Kasepää kirik** – iseloomulik ja autentselt säilinud vanausuliste kiriku näide. Läänetorniga pikihoone, ehitatud puidust, asub surnuaja juures. Tornil all avatud varjualune. Säilinud vanad aknad, uus valtsplekist katusekate, metallist peauks. Tornil allosas kaasaegne laudis. Eeskojal vana lai laudis, samuti eeskoja tagusel pikihoone viiluosal, mujal kitsam profileeritud laudis. Akende piirdeliistud tugevalt profileeritud.
- **Kaarli karjamõis** – iseloomulik näide 1920. aastate traditsionalismist. Vara valla hariduse ajaloo jäädvustus. Hoone praegune arhitektuurne ilme pärineb 1920. aastatest, kuid võimalik, et algne kehend on varasem. Hoonel on jõulised räästaalused karniisid. Eenduv trepikoda on ehitatud arvatavasti NL ajal.
- **Matjama meierei (Sooääre talu)** – iseloomulik ja küllaltki autentselt säilinud näide 1920.–1930. aastatel ehitatud meiereist. Meiereile iseloomulik kahe ukse ja nendevahelise suure aknaga hoone, mille I korrus on ehitatud kivist, II püstpalkidest. Säilinud algupärased detailid, aknad, ukсед, sisustust. Algselt kõrge katuse ja kolmeaknalise katuseuugiga esinduslik hoone. Esimesel korrusel kahetasandiline meiereiruum, vasemat kätt asuvast trepikojast pääseb teisele korrusele. Teisel korrusel suur saal, koridor, sellest teisel pool ja otsas korterid (kööktodad). Praegu ühe pere käes.

Lisa 12. Kultuurimälestised

Andmed: Kultuurimälestiste riiklik register, 22.02.2019

KULTUURIMÄLESTISED						
Mälestise nimi	Mälestise liik	Registri nr	Kaitsekorra alus	Kaitsevööndi ulatus	Seisund	Leevendused
1. Asulakoht	arheoloogi amälestis	30977	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 11.03.2019 käskkiri nr 52 (RT III, 13.03.2019, 1)	50 meetri laiune kaitsevöönd mälestise piirist arvates.	rikutud	Leevendusi ei tehta.
2. Vabadus-sõja mälestus-sammas	ajaloomälestis	27170	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 26.06.2003. a käskkiri nr 116 (RTL, 2003, 78, 1155)		rahuldav	
3. Vabadus-sõja mälestus-sammas	ajaloomälestis	27159	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 26.06.2003. a käskkiri nr 116 (RTL, 2003, 78, 1155) ja "Kultuurimälestistele kaitsevööndite määramine" Kultuuriministri 13. juuli 2006. a käskkiri nr 218 (RTL, 26.07.2006, 59, 1086)	Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrit ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.	hea	Leevendusi ei tehta.
4. Vabadus-sõja mälestus-sammas	ajaloomälestis	27109	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 26.06.2003. a käskkiri nr 116 (RTL, 2003, 78, 1155) ja "Kultuurimälestistele kaitsevööndite määramine" Kultuuriministri 28.03.2007 käskkiri nr 144 (RTL, 10.04.2007, 28, 516)	Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrit ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.	hea	Leevendusi ei tehta.
5. Pala mõisa kuur	ehitismälestis	23956	"Kultuurimälestiseks tunnistamine"	Vastavalt muinsuskaitse	halb	

6. Pala mõisa õlleköök	ehitismälestis	23955	kultuuriministri 12.08.1999 määrus nr. 18, (RTL 1999, 122, 1667) ja "Kultuurimälestisele kaitsevööndi määramine" Kultuuriministri käskkiri 21. juuni 2006 nr 208 (RTL, 04.07.2006, 52, 967)	seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrit ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.	rahuldav	Hoone kasutust on lubatud muuta.
7. Pala mõisa ait	ehitismälestis	23954			rahuldav	
8. Pala mõisa valitsejajamaja	ehitismälestis	23953			hea	
9. Pala mõisa park	ehitismälestis	23952			halb	
10. Pala mõisa peahoone	ehitismälestis	23951			avariiline	Hoone kasutust lubatud muuta.
11. Kodavere kirik	ehitismälestis	23950	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" kultuuriministri 12.08.1999 määrus nr. 18, (RTL 1999, 122, 1667) ja "Kultuurimälestistele kaitsevööndite määramine" Kultuuriministri 28.03.2007 käskkiri nr 144 (RTL, 10.04.2007, 28, 516)	Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrit ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.	halb	Leevendusi ei tehta.
12. Kalmistu "Kabelimägi"	arheoloogi amälestis	13025	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 01.09.1997 määrus nr. 59, (RTL 1997, 169-171, 954) ja "Kultuurimälestisele kaitsevööndi määramine" Kultuuriministri käskkiri 21. juuni 2006 nr 208 (RTL, 04.07.2006, 52, 967)	Mälestise kaitsevöönd on 50 m laiune maa-ala mälestise väliskontuurist arvates. Mälestise väliskontuur on nähtav Maa-ameti kaardil kultuurimälestiste ja kitsenduste kihil.	hea	
13. Kalmistu	arheoloogi amälestis	13024			rahuldav	
14. Asulakoht	arheoloogi amälestis	13023			hea	Võib jätkata juba väljakujunenud maakasutust.
15. Asulakoht	arheoloogi amälestis	13022			hea	
16. Kalmistu "Külmanõmme"	arheoloogi amälestis	13021			rahuldav	
17. Kalmistu "Kabelimägi"	arheoloogi amälestis	13020			rahuldav	

18. Asulakoht	arheoloogi amälestis	13019	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 01.09.1997 määrus nr. 59, (RTL 1997, 169-171, 954) ja "Kultuurimälestisele kaitsevööndi määramine" Kultuuriministri käskkiri 21. juuni 2006 nr 208 (RTL, 04.07.2006, 52, 967)	Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrit ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.	hea	
19. Kivikalme "Sõjakabel"	arheoloogi amälestis	13018	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 01.09.1997 määrus nr. 59, (RTL 1997, 169-171, 954)		rahuldav	Mälestise alal leevendusi ei tehta.
20. Kalmistu	arheoloogi amälestis	13017			rahuldav	
21. Kiviaja asulakoht "Kullamägi"	arheoloogiamälestis	12866	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 01.09.1997 määrus nr. 59, (RTL 1997, 169-171, 954) ja "Kultuurimälestisele kaitsevööndi määramine" Kultuuriministri käskkiri 21. juuni 2006 nr 208 (RTL, 04.07.2006, 52, 967)		hea	
22. Kiviaja asulakoht "Akali"	arheoloogi amälestis	12865	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 01.09.1997 määrus nr. 59, (RTL 1997, 169-171, 954) ja "Kultuurimälestisele kaitsevööndi määramine" Kultuuriministri käskkiri 21. juuni 2006 nr 208 (RTL, 04.07.2006, 52, 967)	Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrit ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei	hea	
23. Asulakoht	arheoloogi amälestis	12786			hea	1) Senist maakasutust võib jätkata olemasolevas mahus. Lubatud on maaharimine künni sügavusega mitte üle 30 cm. 2) Muinsuskaitse ameti luba ei pea taotlema

				ole määratud teisiti.		mälestisel paiknevate hoonete remontimisel ja uuendamisel, kui sellega ei kaasne kaevetöid.
24. Kalmistu	arheoloogi amälestis	12785	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 01.09.1997 määrus nr. 59, (RTL 1997, 169-171, 954)		hea	
25. Linnus "Kalevipoja süng"	arheoloogi amälestis	12784	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 01.09.1997 määrus nr. 59, (RTL 1997, 169-171, 954) ja "Kultuurimälestisele kaitsevööndi määramine" Kultuuriministri käskkiri 21. juuni 2006 nr 208 (RTL, 04.07.2006, 52, 967)	Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrist ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.	hea	Leevendusi ei tehta.
26. Asulakoht	arheoloogi amälestis	12783			hea	Võib jätkata juba välja kujunenud maakasutust.
27. Asulakoht	arheoloogi amälestis	12782			hea	
28. Kivikalme "Kabelikoht"	arheoloogi amälestis	12781			rahuldav	Leevendusi ei tehta.
29. Kalmistu	arheoloogi amälestis	12780			rahuldav	Võib harida maad olemasolevas mahus.
30. Asulakoht	arheoloogi amälestis	12779			hea	
31. Kääbas	arheoloogi amälestis	12778			rahuldav	Kooskõlastatud Muinsuskaitse ametiga on lubatud metsaraie.
32. Kääbas	arheoloogi amälestis	12777			halb	
33. Kääbas	arheoloogi amälestis	12776			rahuldav	
34. Kääbas	arheoloogi amälestis	12775			rahuldav	
35. Kääbas	arheoloogi amälestis	12774	hävunud			
36. Kääbas	arheoloogi amälestis	12773	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 01.09.1997 määrus nr. 59, (RTL 1997, 169-171, 954)	asukoht tuvastamata		
37. Kääbas	arheoloogi amälestis	12772		asukoht tuvastamata		
38. Kääbas	arheoloogi amälestis	12771		rahuldav		
39. Kääbas	arheoloogi amälestis	12770		hea		
40. Kääbas	arheoloogi amälestis	12769		rahuldav		
41. Ohvriallikas "Punane allikas"	arheoloogi amälestis	12768	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 01.09.1997 määrus nr. 59, (RTL 1997, 169-171, 954) ja	Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrist	hea	Leevendusi ei tehta.
42. Linnus	arheoloogi amälestis	12767		rahuldav	Leevendusi ei tehta.	

43. Kivikalme	arheoloogi amälestis	12766	"Kultuurimälestistele kaitsevööndite määramine"	ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.	rahuldav	Leevendusi ei tehta.
44. Asulakoht	arheoloogi amälestis	12765	Kultuuriministri 13. juuli 2006. a käskkiri nr 218 (RTL, 26.07.2006, 59, 1086)		hea	
45. Kalmistu	arheoloogi amälestis	9267	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 01.09.1997 määrus nr. 59, (RTL 1997, 169-171, 954)	Kinnismälestise kaitsevööndi moodustab 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates.	hea	
46. Asulakoht	arheoloogi amälestis	9266			hea	
47. Asulakoht	arheoloogi amälestis	9265			rahuldav	
48. Ohvritamm	arheoloogi amälestis	9264			rahuldav	
49. Kalmistu	arheoloogi amälestis	9263			rahuldav	
50. Asulakoht	arheoloogi amälestis	9262			rahuldav	
51. Rauasulatu skoht	arheoloogi amälestis	9261			rahuldav	
52. Kalmistu	arheoloogi amälestis	9260			rahuldav	
53. Asulakoht	arheoloogi amälestis	9259			rahuldav	
54. Asulakoht	arheoloogi amälestis	9258			rahuldav	
55. Asulakoht	arheoloogi amälestis	9257			rahuldav	
56. Asulakoht	arheoloogi amälestis	9256			rahuldav	
57. Ohverdamis koht "Hiitemägi"	arheoloogi amälestis	9255			rahuldav	
58. Kalmistu	arheoloogi amälestis	9254			rahuldav	
59. Asulakoht	arheoloogi amälestis	9253	rahuldav			
60. Välgijõe õigeusu kirik, 19.saj	ehitismälestis	7308	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 20.03.1997 määrus nr. 12, (RTL 1997,68, 376)		rahuldav	Leevendusi ei tehta.
61. Vara kirikuaia piirdemüür, 19.saj	ehitismälestis	7307			rahuldav	
62. Vara kirikuaed	ehitismälestis	7306			hea	
63. Vara kirik, 1855.a	ehitismälestis	7305			rahuldav	Leevendusi ei tehta.
64. Vara mõisa kellatorn, 19. saj	ehitismälestis	7304	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 20.03.1997 määrus nr. 12, (RTL 1997,68, 376) ja	Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrit	halb	Leevendusi ei tehta.

65. Vara mõisa park, 19. saj	ehitismälestis	7303	"Kultuurimälestisele kaitsevööndi määramine" Kultuuriministri käskkiri 21. juuni 2006 nr 208 (RTL, 04.07.2006, 52, 967)	ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.	rahuldav	Leevendusi ei tehta.
66. Nina õigeusu kiriku preestrimaja, 19. saj	ehitismälestis	7181	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" kultuuriministri 20.03.1997 määrus nr. 12, (RTL 1997,68, 376)		rahuldav	Leevendusi ei tehta.
67. Nina õigeusu kirik 1827. a	ehitismälestis	7179			rahuldav	Leevendusi ei tehta.
68. Saburi (Rupsi) jahimõisa kelder 1908. a	ehitismälestis	7178			hea	Leevendusi ei tehta.
69. Saburi (Rupsi) jahimõisa ait, 1908. a	ehitismälestis	7177			hea	Leevendusi ei tehta.
70. Saburi (Rupsi) jahimõis, 1908. a	ehitismälestis	7176			rahuldav	Leevendusi ei tehta.
71. Alatskivi kirik, 1840.-1870. a	ehitismälestis	7175	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 20.03.1997 määrus nr. 12, (RTL 1997,68, 376) ja "Kultuurimälestistele kaitsevööndite määramine" Kultuuriministri 13. juuli 2006. a käskkiri nr 218 (RTL, 26.07.2006, 59, 1086)	Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrit ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei	rahuldav	Leevendusi ei tehta.
72. Alatskivi mõisa moonamajade abihoone, 19.-20. saj	ehitismälestis	7174			halb	
73. Alatskivi mõisa moonamaja 3, 19. saj	ehitismälestis	7173			rahuldav	
74. Alatskivi mõisa moonamaja 2, 19.-20. saj	ehitismälestis	7172			rahuldav	
75. Alatskivi mõisa moonamaja 1, 19.-20. saj	ehitismälestis	7171			rahuldav	
76. Alatskivi mõisa kõrvalhoone 2, 19. saj	ehitismälestis	7170			halb	

77. Alatskivi mõisa kõrvalhoone 1, 19. saj	ehitismälestis	7169		ole määratud teisiti.	restaureerimisel	Leevendusi ei tehta.
78. Alatskivi mõisa sepikoda, 19. saj	ehitismälestis	7168			hea	Leevendusi ei tehta.
79. Alatskivi mõisa teenijatemaja, 19. saj	ehitismälestis	7167			rahuldav	
80. Alatskivi mõisa valitsejamaja, 19. saj	ehitismälestis	7166			rahuldav	
81. Alatskivi mõisa karjakastell, 19. saj	ehitismälestis	7165			avariiline	Leevendusi ei tehta.
82. Alatskivi mõisa aitkuivati, 19. saj	ehitismälestis	7164			hea	
83. Alatskivi mõisa pesuköök, 19. saj	ehitismälestis	7163			avariiline	Leevendusi ei tehta.
84. Alatskivi mõisa juustukelder, 19. saj	ehitismälestis	7162			rahuldav	Leevendusi ei tehta.
85. Alatskivi mõisa tallid, 19. saj	ehitismälestis	7161			halb	Leevendusi ei tehta.
86. Alatskivi mõisa park, 19. saj	ehitismälestis	7160			rahuldav	Leevendusi ei tehta.
87. Alatskivi mõisa piirdeaed väravaehitisega, 19. saj	ehitismälestis	7159			rahuldav	Leevendusi ei tehta.
88. Alatskivi mõisa peahoone, 1880.-1885. a	ehitismälestis	7158			rahuldav	
89. II maailmasõjas hukkunute ühishaud	ajaloomälestis	5839	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 13.05.1997 määrus nr.24, (RTL 1997, 88, 521) ja "Kultuurimälestistele kaitsevööndite määramine" Kultuuriministri 28.03.2007 käskkiri nr 144 (RTL, 10.04.2007, 28, 516)		Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrist ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist	rahuldav
90. Kodavere kalmistu	ajaloomälestis	5838			rahuldav	Matmine lubatud tingimusel, et 50 aastat ja vanemad hauatähised ja -piirded jäävad oma endisele kohale.

				või piirist arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.		
91. Välg kirikuaed	ajaloomä stis	4293	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 19.03.1997 a. määrus nr. 7, (RTL 1997, 65, 359)		rahuldav	
92. II maailma- sõjas hukkunute ühishaud	ajaloomä stis	4292			rahuldav	
93. Vara kalmistu	ajaloomä stis	4291			rahuldav	
94. II maailma- sõjas hukkunute ühishaud	ajaloomä stis	4290			rahuldav	
95. Varnja vana- usuliste kalmistu	ajaloomä stis	4264			rahuldav	
96. Varnja kalmistu	ajaloomä stis	4263			hea	
97. II maailma- sõjas hukkunute ühishaud	ajaloomä stis	4262			hea	
98. Kolkja kalmistu	ajaloomä stis	4261			hea	
99. Kasepää kalmistu	ajaloomä stis	4260			hea	
100. II maailma- sõjas hukkunute ja terrori- ohvrite ühishaud	ajaloomä stis	4238			rahuldav	
101. Kallaste kalmistu	ajaloomä stis	4237			hea	
102. Oja talu, kus elasid Juhan ja Jakob Liiv	ajaloomä stis	4231			rahuldav	
103. Nina kirikukooli hoone	ajaloomä stis	4230			halb	Leevendusi ei tehta.
104. Nina kirikuaed, 19. saj	ajaloomä stis, ehitismäles tis	4229	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 19.03.1997 a. määrus nr.7, (RTL 1997, 65, 359) ja "Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 20.03.1997 määrus nr. 12, (RTL 1997,68, 376)	Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrist ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist	rahuldav	

				arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.		
105. Nina kalmistu	ajaloomälestis	4228	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 19.03.1997 a. määrus nr. 7, (RTL 1997, 65, 359)		hea	
106. II maailmasõjas hukkunute ühishaud	ajaloomälestis	4227			hea	Leevendusi ei tehta.
107. Naelavere külakooli hoone	ajaloomälestis	4226			rahuldav	Leevendusi ei tehta.
108. Laksi Tõnise (1808-1861) haud	ajaloomälestis	4225			rahuldav	Leevendusi ei tehta.
109. Juhan Liivi (1864-1913) haud	ajaloomälestis	4224			rahuldav	Leevendusi ei tehta.
110. Alatskivi kirikuaed	ajaloomälestis	4223	"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 19.03.1997 a. määrus nr. 7, (RTL 1997, 65, 359) ja "Kultuurimälestistele kaitsevööndite määramine" Kultuuriministri 13. juuli 2006. a käskkirj nr 218 (RTL, 26.07.2006, 59, 1086)	Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 95 kohaselt enne 2008. aasta 19. detsembrit ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd on 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.	rahuldav	
111. Alatskivi kalmistu	ajaloomälestis	4222			rahuldav	

Lisa 13. Kaitstavad loodusobjektid

Andmed: EELIS, 05.11.2020

KAITSEALAD		
Looduskaitse piirang	Kaitsekorra alus	Kaitse-eesmärk ja kaitsekord
1. Alatskivi maastikukaitseala (KLO1000456)	Vabariigi Valitsuse 21.07.2006 määrus nr 169 „Alatskivi maastikukaitseala kaitse-eeskiri“	Alatskivi maastikukaitseala kaitse-eesmärk on: 1) järvede ja nende ümbruses maa kasutamisel väljakujunenud traditsioonilise pärandkultuurimaastiku kaitse; 2) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - looduslikult rohketoiteliste järvede (3150), allikate ja allikasoodede (7160), vanade loodumetsade (9010*) ja vanade laialehiste metsade (9020*) kaitse; 3) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liikide - hingi (<i>Cobitis taenia</i>) ja vingerja (<i>Misgurnus fossilis</i>), kes mõlemad on ühtlasi III kategooria kaitsealused liigid, ja II kategooria kaitsealuse liigi elupaikade kaitse.
2. Alatskivi parkmets (KLO1000457)	kaitseala - vana kaitsekorraga ala	
3. Kokora metsapark (Kokora park ja seederänni puistu) (KLO1200259)	Vabariigi Valitsuse 03.03.2006 määrus nr 64 „Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri“	
4. Kollase nartsissi kasvukoht (Looduslik kollase nartsissi kasvukoht) (KLO1000496)	kaitseala - vana kaitsekorraga ala	
5. Kääpa maastikukaitseala (KLO1000287)	Vabariigi Valitsuse 15.09.2005 määrus nr 238 „Kääpa maastikukaitseala kaitse-eeskiri“	Kääpa maastikukaitseala kaitse-eesmärk on: 1) EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140), lamminiitude (6450), vanade loodumetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050) ning soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080) kaitse; 2) EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liikide, mis on ühtlasi ka I ja II kategooria kaitsealused liigid, kaitse.
6. Padakõrve looduskaitseala (KLO1000252)	Vabariigi Valitsuse 10.08.2006 määrus nr 182 „Padakõrve looduskaitseala kaitse-eeskiri“	Padakõrve looduskaitseala kaitse-eesmärk on: 1) mõhnastiku kaitse; 2) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - siirde- ja õõtsiksoode (7140), vanade loodumetsade (9010*), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) ning vanade laialehiste salumetsade (9020*) kaitse; 3) nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liikide, mis on ühtlasi I ja II kategooria kaitsealused liigid, kaitse; 4) III kategooria kaitsealuse liigi - laanekuklase (<i>Formica aquilonia</i>) kaitse.

<p>7. Pala mõisa park (KLO1200478)</p>	<p>Vabariigi Valitsuse 03.03.2006 määrus nr 64 „Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri“</p>	
<p>8. Peipsiveere looduskaitseala (KLO1000624)</p>	<p>Vabariigi Valitsuse 20.12.2013 määrus nr 184 „Peipsiveere looduskaitseala kaitse- eeskiri“</p>	<p>Peipsiveere looduskaitseala kaitse-eesmärk on: 1) Emajõe deltasooastiku ja Peipsi järve rannasooastike looduse, ökosüsteemide ja maastike kaitse, uurimine, tutvustamine ja taastamine; 2) Piirissaare ja Emajõe suudmeala märgala ökosüsteemide ning Piirissaare rannamaastike säilitamine, kaitse, uurimine ja tutvustamine; 3) selliste elupaigatüüpide kaitse ja taastamine, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need on vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140)3, huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), rabad (7110*), siirdesood ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodumetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*); 4) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II ja IV lisas nimetatud liigi saarma (<i>Lutra lutra</i>) ning V lisas nimetatud liigi kopra (<i>Castor fiber</i>) kaitse; 5) selliste linnuliikide isendite elupaikade kaitse, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas: kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>), suur-konnakotkas (<i>Aquila clanga</i>), hüüp (<i>Botaurus stellaris</i>), öösorr (<i>Caprimulgus europaeus</i>), mustviires (<i>Chlidonias niger</i>), must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>), roo-loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>), väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>), väikepistrik (<i>Falco columbarius</i>), väike-kärbsenäpp (<i>Ficedula parva</i>), rohunepp (<i>Gallinago media</i>), merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), punaselg-õgija (<i>Lanius collurio</i>), hallõgija (<i>Lanius excubitor</i>), väikekajakas (<i>Larus minutus</i>), mudanepp (<i>Lymnocyptes minimus</i>), väikekoskel (<i>Mergus albellus</i>), suurkoovitaja (<i>Numenius arquata</i>), kalakotkas (<i>Pandion haliaetus</i>), täpikhuik (<i>Porzana porzana</i>), voot-põosalind (<i>Sylvia nisoria</i>) ja teder (<i>Tetrao tetrix</i>); 6) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ I lisas nimetamata rändlinnuliikide isendite elupaikade kaitse. Rändlinnuliigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on rästas-roolind (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>), sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>), rägapart (<i>Anas querquedula</i>), suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>), rabahani (<i>Anser fabalis</i>), punapea-vart (<i>Aythya ferina</i>), tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>), sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>) ja naerukajakas (<i>Larus ridibundus</i>); 7) kalaliigi säga (<i>Silurus glanis</i>) ning nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud kalaliikide hingu (<i>Cobitis taenia</i>), võldase (<i>Cottus gobio</i>) ja vingerja (<i>Misgurnus fossilis</i>) ning II ja IV lisas nimetatud tõugja (<i>Aspius aspius</i>) kaitse; 8) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ IV lisas nimetatud kahepaiksete rohe-kärnkonna (<i>Bufo viridis</i>) ja</p>

		<p>mudakonna (<i>Pelobates fuscus</i>) kaitse, nende elupaikade taastamine ja kaitse, rabakonna (<i>Rana arvalis</i>) elupaiga kaitse ning kahepaiksete liigilise mitmekesisuse säilitamine;</p> <p>9) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II ja IV lisas nimetatud putukaliikide laiujuri (<i>Dytiscus latissimus</i>), tõmmujuri (<i>Graphoderus bilineatus</i>) ja suure rabakiili (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>) elupaiga kaitse;</p> <p>10) taimeliikide sinise emajuure (<i>Gentiana pneumonanthe</i>), kiirja ruse (<i>Bidens radiata</i>), mõru vesipipra (<i>Elatine hydropiper</i>), väike konnarohu (<i>Alisma gramineum</i>), pruuni lõikheina (<i>Cyperus fuscus</i>) ja juurduva kõrkja (<i>Scirpus radicans</i>) ning nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud rohelise kaksikhamba (<i>Dicranum viride</i>) ja läikiva kurdsirbiku (<i>Hamatocaulis vernicosus</i>) kaitse.</p>
9. Vara mõisa park (KLO1200240)	Vabariigi Valitsuse 03.03.2006 määrus nr 64 „Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri“	
10. Välgi looduskaitseala (KLO1000226)	Vabariigi Valitsuse 29.05.2006 määrus nr 124 „Välgi looduskaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“	<p>Välgi looduskaitseala võetakse kaitse alla:</p> <p>1) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - vanade loodusmetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitseks;</p> <p>2) nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liikide, kes on ühtlasi ka I ja II kategooria kaitsealused liigid, kaitseks.</p>
11. Pähklisaare looduskaitseala (KLO1000649)	Vabariigi Valitsuse 17.11.2016 määrus nr 132 „Pähklisaare looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri“	<p>Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta:</p> <p>1) rabakooslusi ja laugasjärvi;</p> <p>2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50) nimetab I lisas. Need on huumustoitelised järved ja järvikud (3160), rabad (7110*), nokkheinakooslused (7150), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*);</p> <p>3) liiki, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7-25) nimetab I lisas: metsist (<i>Tetrao urogallus</i>), ja tema elupaika.</p>
12. Tähemaa looduskaitseala (KLO1000684)	Vabariigi Valitsuse 26.02.2019 määrus nr 11 „Laane- ja salumetsade kaitseks looduskaitsealade moodustamine ja kaitse-eeskiri“	Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi.
HOIUALAD		
Looduskaitsealine piirang	Kaitsekorra alus	Kaitse-eesmärk ja kaitsekord
1. Kallaste hoiuala (KLO2000236)	Vabariigi Valitsuse 01.06.2006 määrus nr 129 „Hoiualade kaitse alla võtmine Tartu maakonnas“	Kallaste hoiuala kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi - liivakivipaljandite (8220) kaitse ja nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud liigi - kaldapääsukese (<i>Riparia riparia</i>) elupaiga kaitse

2. Lahepera hoiuala (KLO2000237)		Lahepera hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi - vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130) kaitse ja II lisas nimetatud liikide ning nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud liikide ja I lisas nimetatamata rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: mustviires (<i>Chlidonias niger</i>), väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>), väikekajakas (<i>Larus minutus</i>), väikekoskel (<i>Mergus albellus</i>), tuttpütt (<i>Podiceps cristatus</i>), harilik tõugjas (<i>Aspius aspius</i>), harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>), harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>) ja harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>)
3. Loode-Peipsi hoiuala (Jõgeva) (KLO2000060)		Loode-Peipsi hoiuala kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatamata rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: viupart (<i>Anas penelope</i>), suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>), rabahani (<i>Anser fabalis</i>), sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>), väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>), laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>), hallpõsk-pütt (<i>Podiceps grisegena</i>).
4. Loode-Peipsi hoiuala (Tartu) (KLO2000164)	Vabariigi Valitsuse 14.03.2005 määrus nr 49 „Hoiualade kaitse alla võtmine Jõgeva maakonnas“	Loode-Peipsi hoiuala kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatamata rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: viupart (<i>Anas penelope</i>), suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>), rabahani (<i>Anser fabalis</i>), sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>), väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>), laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>), hallpõsk-pütt (<i>Podiceps grisegena</i>).
PÜSIELUPAIGAD		
Looduskaitse piirang	Kaitsekorra alus	Kaitse-eesmärk ja kaitsekord
1. Assikvere väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000286)	Keskkonnaministri 19.04.2010 määrus nr 12 „Väike-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“ muutmise	Vabariigi Valitsuse 20.05.2004. a määruse nr 195 „I ja II kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine“ § 4 lõike 2 punkti 7 kohaselt I kaitsekategooriasse kuuluva liigi väike-konnakotka isendite väljaspool kaitsealasid asuvate püsielupaikade kaitse alla võtmise eesmärk on liigi soodsa seisundi tagamine.
2. Rupsi väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000304)		
3. Vara-Pilpaküla väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000292)		
4. Jättasoo merikotka püsielupaik (KLO3000381)	Keskkonnaministri 21.07.2010 määrus nr 33 „Merikotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“ muutmise	Eesmärgiks on kaitsta liiki ja tema püsielupaiku väljaspool kaitsealasid liigi soodsa seisundi tagamiseks.
5. Kiisli metsise püsielupaik (KLO3000634)	Keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määrus nr 1 “Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“	Eesmärgiks on kaitsta liiki ja tema püsielupaiku väljaspool kaitsealasid liigi soodsa seisundi tagamiseks.
6. Kiisli metsise püsielupaik (PLO1000575)		
7. Keressaare kalakotka püsielupaik (KLO3001492)	Kaitse kord lähtub looduskaitseeadusest § 50	Eesmärgiks on kaitsta liiki ja tema püsielupaiku väljaspool kaitsealasid liigi soodsa seisundi tagamiseks.
8. Keressaare väike-konnakotka püsielupaik (KLO3001788)		
9. Lahepera merikotka püsielupaik (KLO3001691)		
10. Metsakivi väike-konnakotka püsielupaik (KLO3001415)		

11. Nina merikotka püsielupaik (KLO3001781)		
12. Omedu merikotka püsielupaik (KLO3001705)		
13. Piibumäe merikotka püsielupaik (KLO3001151)		
14. Põdra väike-konnakotka püsielupaik (KLO3001605)		
15. Põdra väike-konnakotka püsielupaik (KLO3001423)		
16. Põdra väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000925)		
17. Põrgu merikotka püsielupaik (KLO3001883)		
18. Tähemaa väike-konnakotka püsielupaik (KLO3001653)		
19. Väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000012)		
20. Väägvere väike-konnakotka püsielupaik (KLO3001478)		
21. Vea kalakotka püsielupaik (KLO3001076)		
22. Sipelga merikotka püsielupaik (KLO3001803)		
23. Sipelga merikotka püsielupaik (KLO3001802)		
24. Sookalduse väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000405)		
25. Savimetsa merikotka püsielupaik (KLO3000938)		
26. Savimetsa merikotka püsielupaik (KLO3001680)		
27. Põrvetu kalakotka püsielupaik (KLO3000545)	Keskkonnaministri 29.03.2007 määrus nr 26 „Kalakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”	Määrusega võetakse kaitse alla Vabariigi Valitsuse 20. mai 2004. a määruse nr 195 «I ja II kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine» § 4 lõike 2 punkti 10 kohaselt I kaitsekategooriasse kuuluva liigi kalakotka (<i>Pandion haliaetus</i>) elupaigad, mida tuleb kaitsta liigi soodsa seisundi tagamiseks.
28. Savimetsa merikotka püsielupaik (KLO3000939)	Keskkonnaministri 21.07.2010 määrus nr 33 „Merikotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” muutmise	Eesmärgiks on kaitsta liiki ja tema püsielupaiku väljaspool kaitsealasid liigi soodsa seisundi tagamiseks.
29. Savimetsa merikotka püsielupaik (KLO3000391)		
30. Tähemaa merikotka püsielupaik (KLO3000316)		
31. Vea metsise püsielupaik (KLO3000643)	Keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määrus nr 1 “Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine”	Eesmärgiks on kaitsta liiki ja tema püsielupaiku väljaspool kaitsealasid liigi soodsa seisundi tagamiseks.
ÜKSIKOBJEKTID		
Looduskaitsepiirang	Kaitsekorra alus	Kaitse-eesmärk ja kaitsekord
1. Aidamehe pärn ja mänd (KLO4000698)	Keskkonnaministri 2. aprilli 2003. a määrus nr 27 „Kaitstavate looduse	Kaitse-eesmärk on kaitsta üksikobjekti tema teadusliku, esteetilise või ajaloolis-kultuurilise väärtuse tõttu. Kaitsekord tuleneb looduskaitseseadusest (§ 4 lõige 6).
2. Assikvere mänd; lite mänd (KLO4000414)		

3. Kalevipoja sild e Nina kivikülv; (Kivikülv \Kalevipoja sild")" (KLO4001039)	üksikobjektide kaitse-eeskiri"		
4. Kalevipoja viskekivi e Apollo kivi (KLO4001040)			
5. Kallaste järskkallas (KLO4001051)			
6. Lümati jalakas; Lümati künnapuu (KLO4000415)			
7. Mäkaste ohvikivi (KLO4000598)			
8. Pollikivi (KLO4000493)			
9. Pärsikivi (KLO4000998)			
10. Triitsu tamm; (Tamm) (KLO4000416)			
11. Truuduse tamm; (Tamm) (KLO4000417)			
12. Tuhandeaastane tamm; Rannaküla tamm; Rannamõisa tamm; Ranna ohvitamm; Kodavere tamm; Rootsiaegne tamm (KLO4000852)			
13. Tõruvere laanekivi; (Laanekivi) (KLO4000999)			
14. Vara kiriku tamm; (Tamm; Vara ohvitamm) (KLO4000853)			
15. Vara pargi tammed (3); (Tammed) (KLO4000854)			
NATURA 2000			
Loodusalad			
Looduskaitsepiirang	Kaitsekord		
1. Alatskivi loodusala (RAH0000157)	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on looduslikult rohkeitoelised järved (3150), allikad ja allikasood (7160), vanad loodusmetsad (*9010) ning vanad laialehised metsad (*9020); II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on tiigilendlane (<i>Myotis dasycneme</i>), harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>) ja harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>).		
2. Kallaste loodusala (RAH0000154)	I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on liivakivipaljandid (8220).		
3. Kääpa loodusala (RAH0000136)	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on vähe- kuni keskoitoelised kalgiveelised järved (3140), niiskuslembesed kõrgrohusud (6430), lamminiidud (6450), vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080); II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on saarmas (<i>Lutra lutra</i>), palu-karukell (<i>Pulsatilla patens</i>), harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>), harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>) ja harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>).		
4. Lahepera loodusala (RAH0000155)	I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on vähe- kuni keskoitoelised mõõdukalt kareda veega järved (3130); II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on harilik tõugjas (<i>Aspius aspius</i>), harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>), harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>) ja harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>).		
5. Padakõrve loodusala (RAH0000143)	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on siirde- ja õõtsiksood (7140), vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).		
6. Peipsiveere loodusala (RAH0000692)	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on vähe- kuni keskoitoelised kalgiveelised järved (3140), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), niiskuslembesed kõrgrohusud (6430), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (*9010), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080)		

	ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0); II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on harilik tõugjas (<i>Aspius aspius</i>), harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>), harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>), harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>), laiujur (<i>Dytiscus latissimus</i>), suur-rabakiil (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>), roheline kaksikhammas (<i>Dicranum viride</i>), läikiv kurdsirbik (<i>Drepanocladus vernicosus</i>) ja saarmas (<i>Lutra lutra</i>).
7. Pähklisaare loodusala (RAH0000138)	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on huumustoitelised järved ja järvikud (3160), rabad (*7110), nokkheinakooslused (7150), vanad loodumetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).
8. Välgi loodusala (RAH0000153)	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on vanad loodumetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).
NATURA 2000	
Linnualad	
Looduskaitsealine piirang	Kaitsekord
1. Lahepera järve linnuala (RAH0000073)	liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on mustviires (<i>Chlidonias niger</i>), väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>), väikekajakas (<i>Larus minutus</i>), väikekoskel (<i>Mergus albellus</i>) ja tuttpütt (<i>Podiceps cristatus</i>).
2. Loode-Peipsi linnuala (RAH0000072)	liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on viupart (<i>Anas penelope</i>), suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>), rabahani (<i>Anser fabalis</i>), sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>), väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>), laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>), hallpõsk-pütt (<i>Podiceps grisegena</i>) ja kaldapääsuke (<i>Riparia riparia</i>).
3. Peipsiveere linnuala (RAH0000690)	liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on rästas-roolind (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>), sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>), rägapart (<i>Anas querquedula</i>), suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>), rabahani (<i>Anser fabalis</i>), kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>), suur-konnakotkas (<i>Aquila clanga</i>), punapea-vart (<i>Aythya ferina</i>), tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>), hüüp (<i>Botaurus stellaris</i>), sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>), öösorr (<i>Caprimulgus europaeus</i>), mustviires (<i>Chlidonias niger</i>), must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>), roo-loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>), väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>), väikepistrik (<i>Falco columbarius</i>), väike-kärbsenäpp (<i>Ficedula parva</i>), rohunepp (<i>Gallinago media</i>), merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), punaselg-õgija (<i>Lanius collurio</i>), hallõgija (<i>Lanius excubitor</i>), naerukajakas (<i>Larus ridibundus</i>), väikekajakas (<i>Larus minutus</i>), mudanepp (<i>Lymnocyptes minimus</i>), väikekoskel (<i>Mergus albellus</i>), suurkoovitaja (<i>Numenius arquata</i>), kalakotkas (<i>Pandion haliaetus</i>), täpikhuik (<i>Porzana porzana</i>), voot-põõsalind (<i>Sylvia nisoria</i>) ja teder (<i>Tetrao tetrix</i>).
RAMSAR	
Looduskaitsealine piirang	Kaitsekord
1. Emajõe-Suursoo ja Piirissaar (RAH0000054)	Piirissaare ja Emajõe suudmeala märgala ökosüsteemide ning Piirissaare rannamaastike säilitamine, kaitse, uurimine ja tutvustamine.

Lisa 14. Riigiteede nimekiri

Maanteeameti (2020) andmetel asuvad Peipsiääre valla territooriumil või valda läbivad riigiteedest tugimaantee nr 43 Aovere - Kallaste - Omedu ning järgmised kõrvalmaanteed:

- nr 22241 Alatskivi - Nina
- nr 22237 Alatskivi - Pala
- nr 22242 Alatskivi - Varnja
- nr 14104 Assikvere - Pala
- nr 14105 Halliku - Pala
- nr 22214 Kaarli - Truhha - Sookalduse
- nr 22213 Kaarli - Ätte
- nr 22238 Kallaste - Kokora - Sõõru
- nr 22228 Kolkja - Sipelga
- nr 22248 Kolkja parkla tee
- nr 22244 Kolkja tee
- nr 22227 Koosa - Kirepi - Metsakivi
- nr 22240 Koosa - Varnja
- nr 22249 Koosa tee
- nr 14102 Lümati - Kadrina
- nr 22250 Luunja - Kavastu - Koosa
- nr 22226 Meoma - Kirepi
- nr 22243 Metsakivi - Kolkja
- nr 14240 Metsanurga tee
- nr 14235 Nõva tee
- nr 14236 Pala - Moku
- nr 14230 Pataste - Välggi - Alatskivi
- nr 22239 Peatskivi - Savastvere
- nr 22246 Pilka - Tähemaa
- nr 14106 Ranna - Kääpa
- nr 22253 Rõõmu - Viira
- nr 14101 Saare - Pala - Kodavere
- nr 14241 Sassukvere - Kadrina
- nr 22235 Sookalduse - Selgise
- nr 22245 Sookalduse - Tammistu
- nr 14239 Tõnsu tee
- nr 22234 Vara - Kaitsemõisa
- nr 22232 Vedu - Kikivere
- nr 22236 Välggi - Sepa

Lisa 15. AS Elektrilevi olemasolevad liinid ja alajaamad

Olemasolevad 110 kV õhuliinid Peipsiääre vallas

Tähis	Nimetus	Tüüp
L099	Anne-Alatskivi	õhuliin

Olemasolevad 330 kV õhuliinid Peipsiääre vallas

Tähis	Nimetus	Tüüp
L353	Viru-Tsirguliina	õhuliin

Alajaamad

Alajaama nimetus	Pinge
Alatskivi	110

Lisa 16. Puhastid

Andmed: EELIS, 02.01.2020

Nimi	Puhasti tüüp	KKR kood	EHAK
Vutifarmi biopuhasti	Biotiik põhipuhastina	PUH0788520	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Alajõe küla
Kallaste linna reoveepuhasti	Läbivoolne aktiivmudapuhasti	PUH0000002	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Kallaste linn
Kolkja põhikooli biopuhasti	Biokilepuhasti	PUH0785500	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Kolkja alevik
Alatskivi reoveepuhasti	Läbivoolne aktiivmudapuhasti	PUH0780010	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Alatskivi alevik
Kadrina kalatööstus	Biotiik põhipuhastina	PUH0490400	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Kadrina küla
Pala reoveepuhasti	Biotiik põhipuhastina	PUH0490390	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Pala küla
Vara reoveepuhasti	Läbivoolne aktiivmudapuhasti	PUH0788500	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Papiaru küla
Koosa	Läbivoolne aktiivmudapuhasti	PUH0788510	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Koosa küla
OÜ Peipus Trade LTD biopuhasti	Läbivoolne aktiivmudapuhasti	PUH0781500	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Pärsikivi küla

Lisa 17. Tuletõrje veevõtukohad

Andmed: Päästeamet, 05.03.2019

Linn/Küla	Tänav	Maja nr	Aadress	Omanik	Lisainfo	Tüüp
Pärsikivi küla	Tihase		AS Peipus Fish Holding	AS Peipus Fish Holding	Külmhoone taga	VVK
Pärsikivi küla	Tihase		AS Peipus Fish Holding	AS Peipus Fish Holding	Lagunenud katlamaja nurgal	VVK
Kallaste linn	Oja	5	Oja 5 ees ja Oja 14 küljel	AS Emajõe Veevärk		VVK
Kallaste linn	Oja	26	Oja 26 ees	AS Emajõe Veevärk		VVK
Kallaste linn	Oja	28	Keskkooli taga	AS Emajõe Veevärk		VVK
Kallaste linn	Oja	19	Oja 19 üle tee, Oja Sõpruse ristil	AS Emajõe Veevärk		VVK
Kallaste linn	Oja	23	Oja 23 üle tee vana sauna vastas	AS Emajõe Veevärk		VVK
Kallaste linn	Sõpruse	1	Sõpruse 1 üle tee	AS Emajõe Veevärk		VVK
Kallaste linn	Sõpruse	2	Sõpruse 2 ja 6 vahel	AS Emajõe Veevärk		VVK
Kallaste linn	Sõpruse	6	Sõpruse 6 taga	AS Emajõe Veevärk		VVK
Kallaste linn	Sõpruse	6	Sõpruse 6 ees üle tee	AS Emajõe Veevärk		VVK
Alatskivi alevik	Kooli		Kooli taga	Alatskivi Keskkool	Keskkooli katlamaja taga	VVK (veehoidla)
Alatskivi alevik	Tammi vastas		Aovere-Kallaste-Omedu tugimaantee nr 43 30,2 km	Koosa Teedevalitsus	Autosilla pealt kahelt poolt	VVK (paisjärv)
Alatskivi alevik	Madaliku		Lossi järv	Alatskivi vallavalitsus	Lossi eest vasakule alla järve äärde 400 m	VVK (paisjärv)
Savastvere küla	Järveotsa vastas		Autosillalt	Alatskivi vallavalitsus	Savastvere alguses autosillal tehtud veevõtu koht	VVK (paisjärv)
Kokora küla	Kokora saeveski		AS Margapuu alajaam	AS Margapuu	AS Margapuu el.alajaama ääres, juurdepääs väljastpoolt territooriumi	VVK (veehoidla)
Kokora küla	Kokora saeveski		AS Margapuu alajaam	AS Margapuu	AS Margapuu el.alajaama ääres, juurdepääs väljastpoolt territooriumi	VVK (veehoidla)
Väljaküla küla	Nukki				Kokora- Kallaste teest 300 m	VVK (tiik)
Torila küla	Torila haigla		Kõrvalmaantee 22238 KALLASTE - KOKORA - SÕÖRU 0.563 km Kallaste haigla bussipeatus		Hooldekodu puukuuri taga	VVK (tiik)
Haapsipea küla	Äkkemäe /Iljusini		Tugimaantee 43 AOVERE - KALLASTE -		Alatskivi - Kallaste maanteest 400 m	VVK (tiik)

			OMEDU, 34,258 km vasakule 570 m		Haapsipea poole ja siis paremat kätt 10 m	
Virtsu küla	Kalda		Kõrvalmaantee 22237 ALATSKIVI - PALA 3,190 km, siis paremale 1,110 km		Virtsust Kokora poole 50 m vasakul pool	VVK (tiik)
Rootsiküla küla	Tituki		Peipsi järv			VVK (järv)
Nina küla	Elvi		Peipsi järv		Endise piirivalve kordoni juures	VVK (järv)
Lahepera küla	Aida		Kõrvalmaantee 22242 ALATSKIVI - VARNJA 2,127 km		Kolkja Toruküla ristil paemal 40 m	VVK (tiik)
Toruküla küla	Kasehalu		OÜ Grillstardi territoorium		OÜ Grillstart ladustusplatsist 50 m	VVK (tiik)
Kesklahe küla	Linnutorni		Kõrvalmaantee 22242 ALATSKIVI - VARNJA 5,2 km siis vasakule 190 m		Linnuvaatlustorni kõrval	VVK (järv)
Lahe küla	Savi-Nurga		Kõrvalmaantee 22242 ALATSKIVI - VARNJA 6,410 km siis vasakule 178 m		Sillalt järve äärde	VVK (järv)
Rupsi küla	Rupsi		Enne Liivi muuseumi, tee ääres	Liivi muuseum	Enne Liivi muuseumi suurest teest 40 m	VVK (tiik)
Rupsi küla	Varsakabja					VVK (tiik)
Padakõrve küla	Alatskivi metskond		Pataste-Välgi-Alatskivi kõrvalmaantee nr 14230		Padakõrvest Välgi poole 2 km. Vasakul pool	VVK (tiik)
Kallaste linn	Võidu		Autosilla pealt	Kallaste linnavalitsus	Otse sillalt	VVK (paisjärv)
Kallaste linn	Tööstuse		Kallaste sadam kai pealt	Kallaste Kalur	Sadama kai pealt järve ääres	VVK (järv)
Kallaste linn	Tööstuse		Võidu tänava lõpus	Kallaste Kalur	Võidu tänavast alla järve äärde	VVK (järv)
Kallaste linn	Sadama		Sadama tänava lõpp		Sadama tänava lõpus sõita alla järveni	VVK (järv)
Kallaste linn	Kiriku		Kiriku 24 taga		Kiriku 24 kõrvalt mööda maja taha	VVK (tiik)
Kolkja alevik	Ruutu		Sadama 13 vastas		Sadama 13 vastas	VVK (tiik)
Kolkja alevik	Liuvälja		põhikooli taga	Kolkja Põhikool	Põhikooli taga	VVK (veehoidla)
Kolkja alevik	Tiigi		põhikooli kõrval	Kolkja Põhikool	Põhikooli kõrval	VVK (tiik)
Kolkja alevik	Sadam Peipsi Kalamees			AS Peipsi Kalamees	Kai juurest asfaldilt	VVK (kanal)
Kolkja alevik	Sadama				Sadama 3 vastas üle tee	VVK (tiik)
Kolkja alevik	Ranna		Ranna 13- 15 vahel		Ranna 13- 15 vahel	VVK (kanal)
Kolkja alevik	Ranna tänav		Ranna muuseumi vastas		Ranna muuseumi vastas	VVK (kanal)

Kolkja alevik	Ranna		Ranna 26 vastas		Ranna 26 vastas	VVK (kanal)
Kolkja alevik	Ranna		Ranna 37 vastas		Ranna 37 vastas	VVK (kanal)
Kolkja alevik	Ranna		Ranna 80 vastas		Ranna 80 vastas	VVK (tiik)
Kolkja alevik	Niine					VVK (tiik)
Kasepää alevik	Kasepää algus		Kasepää algus Kolkja poolt		Kasepää algus Kolkja poolt	VVK (kanal)
Kasepää alevik	Peipsi		Peipsi 8 vastas		Peipsi 8 vastas üle tee	VVK (kanal)
Kasepää alevik	Peipsi		Peipsi 29 vastas		Peipsi 29 vastas üle tee	VVK (kanal)
Kasepää alevik	Peipsi		Peipsi 44 vastas		Peipsi 44 vastas üle tee	VVK (kanal)
Kasepää alevik	Peipsi		Peipsi 47 vastas		Peipsi 47 vastas üle tee	VVK (kanal)
Kasepää alevik	Peipsi		Peipsi 49 vastas		Peipsi 49 vastas üle tee	VVK (kanal)
Kasepää alevik	Peipsi		Peipsi 56 vastas		Peipsi 56 vastas üle tee	VVK (kanal)
Kasepää alevik	Peipi Lapinki rist		Peipi Lapinki rist		Peipi Lapinki rist	VVK (kanal)
Kasepää alevik	Uus-tee		Uus-tee 3 km Kolkjast Varnja poole		Uus-tee 3 km Kolkjast Varnja poole	VVK (oja)
Kasepää alevik	Peipsi		Peipsi 83 vastas		Peipsi 83 vastas	VVK (kanal)
Varnja alevik	Kesk		Enne Kesk 4		Kasepää poolt enne Kesk-4 järveni	VVK (kanal)
Varnja alevik	Järve tänav		Kesk 20 vastas		Sõita Järve tn Lõppu	VVK (kanal)
Varnja alevik	Järve tänav		Kesk 20 vastas		Sõita Järve tn Lõppu ja paremale	VVK (kanal)
Varnja alevik	Kesk		Kesk 36 vastas		Sõita Järve tn Lõppu ja paremale	VVK (tiik)
Varnja alevik	Lupilovi		Muuseumi taga		Vanausuliste muuseumi taga	VVK (kanal)
Varnja alevik	Järvesuu		Varnja kiriku taga		Palkmaja taga	VVK (kanal)
Varnja alevik	Varnja Sadama		Sadam		Sadama kait	VVK (kanal)
Varnja alevik	Perve		Sadamast Kordoni poole			VVK (kanal)
Varnja alevik	Helimetsa		Sadamast Kordoni poole			VVK (kanal)
Varnja alevik	Kajaka		Sadamast Kordoni poole			VVK (kanal)
Varnja alevik	Varnja kordon		Piirivalve kordon		Piirivalve kordoni sillalt	VVK (kanal)
Varnja polder	Poldri pumbajaam				Pumbajaama kõrval	VVK (kanal)
Sipelga küla	Metsas		Sipelga küla // Savka küla, Alatskivi metskond M-39		Metsas	VVK (tiik)
Sipelga küla	Metsas		Sipelga küla // Savka küla, Alatskivi metskond M-39		Metsas	VVK (tiik)
Sipelga küla	Metsakivi-Kolkja kõrvalmaantee nr 22243		Metsakivi Kolkja teel		Metsakivi-Kolkja teel paremal pool 3 km	VVK (tiik)

Metsakivi küla	Kirepi veehoidla		Metsakivi järv		Metsakivi sillalt	VVK (järv)
Metsakivi küla	Kirepi pumbamaja		Metsakivi lagunenu sigala		Lagunenud sigala kõrval kõrgendik	VVK (veehoidla)
Metsakivi küla	Koosa-Kirepi-Metsakivi kõrvalmaantee nr 22227		Rootsi-Peetri kinnistu			VVK (tiik)
Koosa küla	Keskuse		Koosa paisjärv		Autosillalt	VVK (paisjärv)
Koosa küla	Luunja-Kavastu-Koosa kõrvalmaantee nr 22250		Koosalt 2 km Luha poole		Koosalt Luha pool 2 km metsa ääres	VVK (tiik)
Sookalduse küla	Keressaare Umbjärv		Idapoolsel küljel rabas		Raba idapoolses servas	VVK (järv)
Keressaare küla	Keressaare raba		Keressaare raba keskus		Keressaare raba keskuse sauna taga	VVK (tiik)
Keressaare küla	Keressaare raba		Keressaare raba keskus		Keressaare raba keskuse töökoja kõrval	VVK (tiik)
Keressaare küla	Keressaare raba		Keressaare raba		Keskusest läbi ja paremale 200 m	VVK (tiik)
Keressaare küla	Kaltri		Kaltri kinnistu		Endise Sookalduse töökoja taga	VVK (tiik)
Matjama küla	Vara metskond		RMK õuel		RMK õuel	VVK (tiik)
Alajõe küla	Paisjärve		Alajõe autosild		Alajõe autosillalt	VVK (järv)
Matjama küla	Tooma		Keset küla 30 m teest		Tartu poolt vasakul 30 m teest Matjamaal	VVK (tiik)
Kauda küla	Preedi		OÜ Kivi Forellipüük		OÜ Kivi Forellipüük territooriumil	VVK (tiik)
Kargaja küla	Kargaja maa					VVK (tiik)
Kargaja küla	Kargaja maa					VVK (tiik)
Koosa küla	Otsa		Koosalt Varnja poole		Koosalt Varnja poole 1 km paremal	VVK (tiik)
Vara küla	Vara katlamaja		Vara katlamaja		OÜ Kaarli kuivati töökoja ees	VVK (veehoidla)
Vara küla	Farmi		Kaarli suurfarm		Suurfarmi õuel	VVK (veehoidla)
Papiaru küla	Savikoja					VVK (järv)
Vara küla	Vara saeveski		AS Vara Saeveski		AS Vara Saeveski territooriumil	VVK (veehoidla)
Sookalduse küla	Tammevaldma kinnistu		"Nõiamaja" turismitalu		Teiselpool teed "Nõiamajast"	VVK (tiik)
Välgi küla	Sahkri		Sahkri bussipeatus		Sahkri bussipeatuses tee ääres	VVK (tiik)
Välgi küla	AS Vinnal		AS Vinnali territooriumil		AS Vinnal territooriumil	VVK (tiik)
Välgi küla	Välgi		Keset küla 30 m teest		Keset küla 30 m teest mõlemal pool	VVK (tiik)
Välgi küla	Välgi		Kääpa jõgi		Autosilla kõrvalt alla sõites	VVK (jõgi)
Kadrina küla	T-14101 Saare-Pala-Kodavere 21,2 km		Tuule		Kadrina asulas, sõit ristist ca 200 m Kodavere poole	VVK (oja)

Kirtsu küla	Haavakivi jõgi		Kullerkupu		Teetruup Haavakivi - Kirtsu teel	VVK (jõgi)
Kodavere küla			Kopli talu		Hoovi sisse, kohe vaskul pool	VVK (tiik)
Kodavere küla			Hansu talu		Hoonete taga 50 meetrit	VVK (tiik)
Kodavere küla			Peipsi järv		Kodavere kirikust 0,5 km Mustvee poole uusarenduse majade vahelt alla	VVK (järv)
Haavakivi küla	T-14105 Halliku-Pala 3,5 km		Haavakivi oja teetruup		Pala Halliku teel Haavakivi oja teetruup	VVK (oja)
Haavakivi küla			Haavakünka teetruup		Teetruup Halliku -Pala teel	VVK (oja)
Haavakivi küla			14239 Tõnsu tee		Teetruup Haavakivi külas	VVK (oja)
Haavakivi küla			Silveri talu		Elumajast mööda paremat kätt metsa ääres 150 meetrit majast	VVK (tiik)
Haavakivi küla			Kokanurga tee		Veevõtukoht vahetult tee ääres 21le hea, ümberpööramis võimalus	VVK (tiik)
Haavakivi küla	Kokanurga tee		Haavakivi oja pais		Pala Haavakivi teel näitab külas tuletõrje veevõtukohta silt paremale, sealt ca 300 m jõe peal pais	VVK (oja)
Haavakivi küla	14105 Halliku-Pala tee		Halliku Pala tee		Teetruup, ligipääs hea	VVK (oja)
Haavakivi küla			Teeääre talu		Asub hoonetest vasakul 25 m põllu peal	VVK (tiik)
Assikvere küla			Kaasiku talu		Majast paremale 80 m	VVK (tiik)
Assikvere küla					Hoovist läbi saunast 20 m	VVK (tiik)
Assikvere küla			Ranna -Kääpa tee		Ranna-Kääpa teel Kääpa suunas vasakul pool teest 25 m	VVK (tiik)
Assikvere küla			Ehaska tiik		Tiik hoonete värvast 30 m heinamaal	VVK (tiik)
Assikvere küla	T-14106 Ranna-Saare 8,7 km		Assikvere asulas tiik		Assikvere Pala teeristist 100 m Lümata poole, paremat kätt põllu peal tiik	VVK (tiik)
Haavakivi küla			Madise talu		Kõrvalhoonet vahelt läbi sõites 150 m metsa servas	VVK (tiik)
Haavakivi küla			Pala-oja truup		Pala oja teetruup Halliku külas	VVK (oja)
Haavakivi küla			Uus-Lallu		Enne hoovi vasakul , teest 15 m kaugusel	VVK (tiik)
Äteniidi küla	Tommi		Ranna endise farmi juures		Rannalt Lümata poole sõita ca 300 m vasakut kätt teeservas endine farmi hooned. Farmi teepoolses küljes alajaama juures	LVK (veehoidla)
Vea küla	T-22238 Kallaste-		Kogri paisjärv		Sõõrult sõita Nõva poole 1,2 km teeservas	VVK (järv)

	Kokora-Sõõru 14,9 km					
Vea küla			Märdi talu		Juurdesõidu teest ca 100 m paremale metsa servas	VVK (tiik)
Vea küla	T-14101 Saare-Pala- Kodavere 7,6 km		Sõõru b/p juures		Sõõru bussipeatuse juures teeservas tiik	VVK (tiik)
Vea küla	T-14235 Nõva tee 1,9 km		Nõva -Pala teel Haavakivi jõe teetruup 1		Nõva-Pala teel Haavakivi jõe teetruup	VVK (jõgi)
Vea küla	T-14235 Nõva tee 1,1 km		Nõva -Pala teel Haavakivi jõe teetruup 2		Nõva-Pala teel Haavakivi jõe teetruup	VVK (jõgi)
Vea küla			Villemi talu		Juurdesõidutee ääres kaks tiiki	VVK (tiik)
Vea küla	T-14235 Nõva tee 0,4 km		Nõva -Pala teel Haavakivi jõe teetruup 3		Nõva-Pala teel Haavakivi jõe teetruupid	VVK (jõgi)
Vea küla	Halliku metsknd 42		Metsakustutstiik		Vanassare -Pala teel Nautrasi bussipeatuse juurest keerata vasakule ja ca 2 km sõit	VVK (tiik)
Sääritsa küla	Aarde		Tiik Aarde villa juures		Aarde külalistemaja parkimisplasti juures	VVK (tiik)
Sääritsa küla	Kordoni		Peipsi järv, Aarde villa juures		Aarde külalistemaja hoovist läbi sõita järveni	VVK (järv)
Tagumaa küla			Kolmekaru talu		Hoovi sõites garaaži nurga taga	VVK (tiik)
Tagumaa küla			Ennomäe		Hoonetest paremalt poolt mööda sõites heki taha künkast alla, majast 100 m	VVK (tiik)
Vea küla	Farmi		Luigemetsa farmi veehoidla		Sõõrult Nõvale sõites, Nõva teeristist paremale ca 0,5 km. Lauda teeotsas. Ligi saab ainult 4 wd autoga	LVK (veehoidla)
Vea küla	M-44 Halliku metskond		Tiik Vea külas		Sõõrult Nõva poole 1,5 km. Peale Kogri paisjärve paremale ja sealt 1 km edasi	VVK (tiik)
Vea küla			Pille talu		Lauda tagant läbi metsa ääres	VVK (tiik)
Vea küla	Koja		Nõva töökoja veehoidla		Nõvalt sõita Pala poole ca 1 km, endise töökoja hoone Nõva pooles otsas, tee servas	LVK (veehoidla)
Vea küla			Halliku metskond 42		Metsatiik	VVK (tiik)
Sääritsa küla	Mareki		Maaparandus- kraav Ranna- Sääritsa teel		Rannalt kruusateed pidi sõita Sääritsa poole ca 1 km, Tee ääres maaparanduskraav	VVK (tiik)
Sääritsa küla	Peipsiääre tee		Teelahkme talu		Kaldad kõrged, autoga ligipääs puudub, mootor- pumaga võimalik	VVK (tiik)

Sääritsa küla			Veeta talu		Teest 20 m paremal	VVK (tiik)
Sääritsa küla			Võidu talu		Teest 50 m, võimalik sõita ka ümber hoone	VVK (tiik)
Sääritsa küla			Sepa		Sõita ümber hoonete metsatukani	VVK (tiik)
Sääritsa küla			Ukuaru talu		Hoovi sisse ,vasakule, maja taga -30 m	VVK (tiik)
Sääritsa küla			Sassi-Riksi		Asub hoonetest vasakul, teest 30 m	VVK (tiik)
Raatvere küla			Erna talu		Hoovist läbi 60 m	VVK (tiik)
Raatvere küla	Vainu talu		Metsaäärne tiik		Autodega ligipääs puudub, asub hoonete taga üle põllu 50 meetrit	VVK (tiik)
Raatvere küla			Jõe talu		Hoonetest mööda tee ääres vasakul pool suure paju taga	VVK (tiik)
Ranna küla					Kasutada järvepoolset sissesõitu, hoonetest paremal	VVK (tiik)
Ranna küla	Ranna		Peipsi järv, ranna puhkekoht		Puhkekoha värava juurest paremale, pinnasteed pidi järveni	VVK (järv)
Ranna küla			Mareki kinnistu		Tee ääres paremal pool	VVK (tiik)
Ranna küla			Kivi talu		Vasakul tee ääres	VVK (tiik)
Sassukvere küla	Pootsmani tee		Kadrina oja sild		Teetruup Sassukvere küla keskel	VVK (oja)
Piirivarbe küla			Piiri		Magistraalkraav	VVK (oja)
Piirivarbe küla	Kantküla tee		Kadrina oja sild		Kadinalt 1, 3 km Pala poole ja siis 100 m suure teepealt vasakule	VVK (oja)
Punikvere küla			Sepa talu		Väiksest hoonest mööda sõita suurte puude juures, teest 100 m	VVK (tiik)
Punikvere küla			Õuna-Jaani talu		Hoovi sissesõidul kohe vasakul pool	VVK (tiik)
Punikvere küla			Õuna-Jaani talu		Maja hoovist paremalt poolt läbi, mööda põllu äärt 250 m metsa ääres	VVK (tiik)
Raatvere küla			Uudse talu		Majade vahelt otse läbi üle 30 m mööda heinamaad	VVK (tiik)
Raatvere küla			Kaevu talu		Asub hoonete taga vasakul pool, sõita ümber sauna, siis vasakule	VVK (tiik)
Raatvere küla			Röövli talutiik		Tee ääres hoonetest vasakul	VVK (tiik)
Piibumäe küla			Käo talu		Hoonete taga asuvast kilemajast paremal üle heinamaa-30 m	VVK (tiik)
Piibumäe küla			Jurka talu		Jahi talu sissesõidust mööda otse 70 m paremal pool võsa servas	VVK (tiik)
Piibumäe küla			Jahi talu		Läbi hoovi tagumisest väravast välja paremale, võsa sees	VVK (tiik)

Piibumäe küla			Käopesa talu		Hoonete vahelt läbi paremal pool võsa ääres	VVK (tiik)
Piibumäe küla			Jussi talu		Piibumäe poolt tulles enne hooneid paremale üle heinamaa 70 m	VVK (tiik)
Piibumäe küla	Piibumäe tee		Piibumäe tee 0,3 km		AOVERE - KALLASTE - OMEDU mnt49 km keerata Piibumäe kaupluse juurest vaskule ca 0,3 km	VVK (oja)
Piibumäe küla	Kalme		Oja Omedu - Kallaste tee ääres		Kallaste - Omedu mnt 49.5 km keerata Peipsi poole teest ca 100 m oja. Vee tasapind ca 30 cm	VVK (oja)
Piibumäe küla			Laari talu		Sõita hoovist kuni kurvini, sealt 80 otse metsa suunas	VVK (tiik)
Pala küla			Vallaku talu		Eramajade taga	VVK (tiik)
Pala küla			Laane talu		Pala -Halliku tee ääres, teest 10 m	VVK (tiik)
Pala küla	Posti		Töökoja veehoidla		Pala endise töökoja taga. Ligi saab tankla juurest kui otse edasi sõita, endise töökoja hoonest vasakult poolt hoone taha sõita	LVK (veehoidla)
Perametsa küla			Männiku talu		Lauda vastast üle tee 25 m	VVK (tiik)
Piibumäe küla			Valentina talu		Hoovi sissesõidul kohe vasakule, hoonete taga	VVK (tiik)
Piibumäe küla	Ojakalda		Riku		Hoonete vahelt otse läbi	VVK (tiik)
Piibumäe küla	Piibumäe tee		Piibumäe tee 1,8 km		AOVERE - KALLASTE - OMEDU mnt 49 km keerata Piibumäe kaupluse juurest vasakule ca 1,8 km	VVK (oja)
Piibumäe küla			Piibu		Tiik hoonetest vasakul	VVK (tiik)
Moku küla			Oja talu		Maja hoovist läbi künkast alla ca 100 m	VVK (tiik)
Nõva küla			Oru		Maja eest ca 30 m alla sõites metsa ääres	VVK (tiik)
Nõva küla	Mäkaste tee		Paisjärv tee ääres		Nõvalt ca 2 km Sõoru poole tee servas paisjärv. Vett saab järve teepoolt vaadatuna vastaskaldast	VVK (järv)
Pala küla	Ülase		Teetruup		Palalt Kokora poole teest ca 100 meetrit	VVK (oja)
Pala küla	Tiigi		Lasteaia veehoidla		Pala lasteaia taga. Ligipääs Pala asulast Moku poole sõita ja siis Lasteaia taha keerata	LVK (veehoidla)
Pala küla			Tehisjärv		Pala küla keskel uus paisjärv	Järv

Pala küla	Pumbamaja		Kooli veehoidla		Pala kooli parkimisplatsi vastas	LVK (veehoidla)
Pala küla	Tiigiääre		Alatskivi teeristis tiik		Pala - Alatskivi teeristis tiik	VVK (tiik)
Lümati küla			Kustu		Suurest teest 40 m vasakul pool	VVK (tiik)
Lümati küla			Mäe talu		Enne hooneid paremale 100 m	VVK (tiik)
Lümati küla			Villi		Raudväravatest sisse otse 100 m	VVK (tiik)
Lümati küla			Metsaserva		Hoovi sissesõidul hoida vasakule asub vaskpoolse hoone taga	VVK (tiik)
Lümati küla			Veskimetsa		Läbi hoovi hoonetest 30 m	VVK (tiik)
Metsanurga küla			Saare talu		Asub hoovi lõpus paremal pool	VVK (tiik)
Moku küla			Kõrve talu		Juurdesõidu teest ca 15 m paremat kätt	VVK (tiik)
Moku küla			Vadi		Hoonetest mööda vasakut kätt ca 60 meetrit	VVK (tiik)
Kodavere küla			Siimuranna 6		Siimuranna 6 kinnistust tee otse järveni	VVK (järv)
Kokanurga küla			Sule talu		Hoovist läbi saunast, 50 m muru	VVK (tiik)
Kokanurga küla			Grau talu		Tiik hoonete taga, sissesõidust otse rohumaad mööda 50 m	VVK (tiik)
Kokanurga küla			Lembitu talu		Elektriliini alt 100 m mööda metsaserva, mahajäetud talukoht	VVK (tiik)
Kokanurga küla			Nässi talu		Hoovi sisenedes vasakult laudast mööda ja 25 m	VVK (tiik)
Lümati küla	14106 Ranna-Kääpa tee		Tiik Lümati Assikvere teel		Ranna Kääpa tee ääres Lümati poolt (vasakul teest) 15 m	VVK (tiik)
Lümati küla			Kangru talu		Asub hoovi lõpus paremal pool	VVK (tiik)
Lümati küla	Kruusaraja		Keskuse veehoidla		Lümati raamatukogu juures, parkimisplatsi servas	LVK (veehoidla)
Haavakivi küla			Mutisalu talu		Pala – Assikvere teest 140 m vasakul pool 20 m teest	VVK (tiik)
Assikvere küla			Teetruup		Kõrged kaldad	VVK (oja)
Kadrina küla	Nõmmela		Kadrina oja		Kadrina külast Punikvere poole, teetruup suurest teest 70 meetri kaugusel	VVK (oja)

Hüdrandid

Linn	Asukoht	Torustik
Kallaste linn	Sõpruse tn ja Oktoobri tn rist	DN100

Kallaste linn	Sõpruse tn ja Mai tn rist	DN100
Kallaste linn	Võidu 120a, Kallaste ees	DN100
Kallaste linn	Võidu 106, Kallaste (Võidu tn ja Rahu tn rist)	DN100
Kallaste linn	Oja 9, Kallaste ees	DN100
Kallaste linn	Aia ja Staadioni tn rist	DN100

Lisa 18. Maaparandussüsteemid

Andmed: EELSI, 02.01.2020

Maaparandussüsteemi kood	Ehitise nimetus	Ehitusaasta
2020576100010	Kannu / TTP483	1979
2020576100010	Kannu / TTP483	1979
2020576100010	Kivioja/TP679	1985
2020576100010	Kivioja/TP679	1985
2020587000010	Luigemetsa	1971
2020756030010	Sassukvere	1975
2020756030020	Sassukvere	1975
2020756030030	Kadrina I-II	1974
2020756030040	Vanaveski	1996
2020756030050	Lümati II	1968
2020756030050	Kadrina I-II	1986
2020756030050	Sääritsa I	1986
2020756030050	Sääritsa III	1984
2020756030050	Ranna	1964
2020756030060	Sääritsa II 1-3	1986
2020756030060	Sääritsa I	1986
2020756030070	Sääritsa II 1-3	1986
2020756030080	Omedu/Pü 207	1975
2105230010010	Jõud	1980
2105230010010	Punikvere	1961
2105240010010	Sassukvere	1975
2105240010020	Kadrina I-II	1974
2105240010030	Sassukvere	1975
2105240010040	Punnikvere	1980
2105240010050	Lümati II	1971
2105240010060	Punnikvere	1980
2105240010070	Lümati II	1971
2105240020010	Punnikvere	1980
2105240020020	Piiri/Metsakuivendus	1960
2105240020030	Piiri/Metsakuivendus	1960
2105240020040	Viljuse	1977

2105240020050	Viljuse	1977
2105240020140	Viljuse	1977
2105250020010	Omedu/ Pü 207	1975
2105250020020	Sääritsa II 4-5	1985
2105250020030	Sääritsa II 4-5	1985
2105250020040	Piibumäe kt	1990
2105250020041	Kalju	1936
2105250020050	Veskimetsa	1959
2105250020060	Omedu/Pü 207	1975
2105250020070	Lümati I	1971
2105250020080	Metsanurga	1975
2105250020090	Piiri/Metsakuivendus	1960
2105250020100	Pala	1960
2105250020100	Metsanurga	1975
2105250020110	Koobamäe II	1962
2105250020111	Koobamäe I	1980
2105250020120	Viljuse	1977
2105250020130	Viljuse	1977
2105250020170	Lümati I	1971
2105250020190	Piiri/Metsakuivendus	1960
2105250020240	Piibumäe kt	1990
2105260010020	Ruunametsa	1965
2105260010020	Assikvere rek.II	1987
2105260010020	Paluküla	1968
2105260010020	Omedu/Pü 207	1975
2105260010020	Assikvere 1,3	1965
2105370010010	Kannu / TTP483	1979
2105370010210	Särgjärve/TTP230	1973
2105370010220	Särgjärve/TTP230	1973
2105370011010	Omedu/Pü 207	1975
2105370011010	Assikvere 1,3	1988
2105460020020	TTP-246/Nautrasi	1973
2105460020030	TTP-246/Nautrasi	1973
2105470010020	Kiislisoo	1965
2105470010030	Assikvere rek.II	1987
2105470010030	Assikvere 1,3	1988
2105470010040	Haugi-Kiisli	1971
2105470010050	Haavakivi	1975
2105470010060	Haavakivi P	1982
2105470010060	Kirtsu	1966
2105470010070	Haugi-Kiisli	1971
2105470010070	Oksametsa	1971
2105470010140	Paluküla	1968
2105470010140	Joosepi	1999

2105470010200	Nautrasi/TTP246	1973
2105470010210	Võit	1963
2105470010220	Eismeli	1967
2105470010220	Võit	1963
2105470010320	Võit	1963
2105470020010	Uuseni-Nõva	1990
2105470020020	Uuseni-Nõva	1990
2105470020030	Uuseni-Nõva	1990
2105470020040	Uuseni-Nõva	1990
2105470020050	Luigemetsa	1971
2105470030010	Luigemetsa	1971
2105480010010	Oksa-Meru	1992
2105480010010	Paluküla	1968
2105480010010	Oksametsa	1971
2105480010020	Karjuse-Meru	1997
2105480020010	Haavakivi P	1982
2105480020020	Metsanurga	1982
2105480020020	Oksametsa	1971
2105480020020	Haavakivi P	1971
2105480020030	Haavakivi P	1982
2105480020030	Metsanurga	1975
2105480020030	Pala	1963
2105480020040	Palaküla	1962
2105480020040	Haavakivi P	1971
2105480020050	Palaküla	1962
2105480020060	Palaküla	1974
2105480020070	Taguma	1978
2105480020080	Taguma	1978
2105490020010	Omedu/Pü 207	1975
2105490020020	Omedu/Pü 207	1975
2105210040060	Pilli-Umbjärve	1940
2105480020090	Pilli-Oja	1940
2105470020011	Pilli	1940
2105470010051	Võilille	1930
2105490020011	Piibumäe II	1930
2105250020031	Piibumäe I	1930
2105250020071	Müürsepa-Jakobi	1930
2020756030051	Olpri-Petso	1930
2105240010080	Männi-Jõemetsa	1930
2105170020060	Uusoja	1930
2104240020040	Kivioja (TP-679)	1985
2105370020020	Tammevaldma	1940
2105130040020	Koosa III-IV	1968
2105160020040	Kõrgeperve(TP-750)	1990

2105370020020	Selgise (TTP-301)	1973
2105160020080	Põdra(TP-550)	1983
2105370020040	Hundimetsa-Suitsuvere (TP-680)	1988
2020756020020	Koidula	1973
2020656000030	Toruküla	1977
2020756020030	Passi	1978
2104240020030	Kongimetsa(TP-748)	1991
2104250020010	Kuusiku-Papiaru	1979
2104260020010	Hundiluha	1989
2105120010050	Kõnnu	1980
2105120030040	Keskuse I	1977
2105120010080	Jättasoo (TP-594)	1987
2105120010040	Kõnnu	1980
2105120020050	Kiimasoo	1975
2105120010060	Kargoja(TTP-361)	1975
2105120010010	Kõnnu	1980
2105120010020	Kõnnu	1980
2105120010030	Luha II	1971
2105120010070	Kõnnu I-II	1970
2105120010030	Kargoja(TTP-361)	1975
2105120010080	Kõnnu I-II	1970
2105120020030	Koosa I	1964
2105120010050	Kõnnu I-II	1970
2105120010060	Kõnnu	1980
2105120010090	Kargoja(TTP-361)	1975
2105120010100	Kõnnu	1980
2105120020010	Kõnnu	1980
2105120020020	Koosa II	1965
2105120020020	Jättasoo (TP-594)	1987
2105120020030	Koosa II	1965
2105120020030	Jättasoo (TP-594)	1987
2105120020050	Vana drenaa_	1962
2105120020050	Põdra(TP-550)	1983
2105120020050	Luha I	1969
2105120020040	Koosa I	1964
2105120020040	Keskuse	1974
2105120020050	Virro talu	1994
2105120020050	Koosa III-IV	1968
2105150020050	Piiri (TTP-434)	1987
2105120020060	Koosa III-IV	1968
2105120030030	Kirepi II	1977
2105120020070	Kiimasoo	1975
2105120020070	Keskuse	1974
2105120020080	Keskuse	1974

2105120020090	Rupsi	1983
2105120020090	Jättasoo (TP-594)	1987
2105120030010	Keskuse I	1977
2105120030010	Keskuse	1974
2105120030010	Kirepi II	1977
2105120030020	Kirepi II	1977
2105120030030	Kirepi I	1973
2105120030040	Kirepi II	1977
2105120030050	Kirepi II	1977
2105120030060	Kirepi II	1977
2105120030060	Kirepi I	1973
2105120030070	Kirepi I	1973
2105120030080	Kirepi II	1977
2105120030080	Kirepi I	1973
2105120030080	Kirepi (TP-630)	1985
2105120030090	Kirepi (TP-630)	1985
2105120030110	Rupsi	1983
2105120030120	Karjametsa	1973
2105120030140	Padakõrve (TP-699)	1985
2105130040010	Meoma II	1989
2105130040010	Meoma-Sirguvere	1969
2105120030100	Kirepi (TP-630)	1985
2105130020020	Koosa III-IV	1968
2105130040010	Koosa III-IV	1968
2105130040010	Kirepi II	1977
2105130040020	Meoma II	1989
2105130040020	Meoma I	1972
2105130040020	Meoma-Sirguvere	1969
2105130040030	Meoma I	1972
2105120030150	Kirepi (TP-630)	1985
2105130020010	Keskuse	1974
2105150020060	Kõnnu I-II	1970
2105130040030	Koosa III-IV	1968
2105130040030	Põdra(TP-550)	1983
2105130040060	Meoma II	1989
2105130040040	Meoma II	1989
2105130040040	Meoma-Sirguvere	1969
2105170020060	Jaanimäe	1930
2105130040050	Meoma II	1989
2105130040050	Kirepi II	1977
2105130040050	Kirepi (TP-630)	1985
2105130040060	Selgise(TTP-301)	1973
2105150020010	Rehemetsa	1966
2105150020010	Mardi metsakuivendus	1930

2105150020020	Rehemetsa	1966
2105150020030	Rehemetsa	1966
2105150020030	Mardi metsakuivendus	1930
2105150020040	Rehemetsa	1966
2105150020040	Varnja Polder	1988
2105150020040	Piiri (TTP-434)	1987
2105160020010	Kargoja(TTP-361)	1975
2105160020010	Kõrgeperve(TP-750)	1990
2105170020060	Oja	1930
2105160020080	Luha II	1971
2105160020020	Kargoja(TTP-361)	1975
2105200020060	Põiksi	1975
2105160020040	Tähemaa II	1977
2105160020040	Kavastu	1961
2105210020020	Alasoo	1980
2105160020040	Kargoja(TTP-361)	1975
2105160020050	Kargoja(TTP-361)	1975
2105160020090	Luha II	1971
2105200020060	Põikisoo	1962
2105160020060	Tähemaa I	1972
2105160020060	Kargoja(TTP-361)	1975
2105370020070	lidlase	1980
2105160020060	Põdra(TP-550)	1983
2105160020070	Luha II	1971
2105160020070	Põdra(TP-550)	1983
2105160020070	Luha I	1969
2105160020070	Kargoja(TTP-361)	1975
2105160020080	Luha I	1969
2105160020080	Andressaare	1962
2105160020090	Luha I	1969
2105160020090	Põdra(TP-550)	1983
2105170020020	Kõrgeperve(TP-750)	1990
2105170020020	Sirgumetsa(Pü-171)	1968
2105170020060	Pastike	1982
2105170020060	Sirgumetsa(Pü-171)	1968
2105200020030	Lahepera	1990
2105200020040	Lahepera	1990
2105180010010	Tähemaa II	1977
2105180010010	Kavastu	1961
2105180010010	Kõrgeperve(TP-750)	1990
2105180010010	Sirgumetsa(Pü-171)	1968
2105200020050	Karjametsa	1973
2105200020010	Lahepera	1990
2105200020010	Põiksi	1975

2105200020050	Koit	1962
2105200020050	Laane	1982
2105200020050	Metsamaa	1966
2105200020050	Rupsi	1983
2105200020060	Karjametsa	1973
2105200020060	Laane	1982
2105200020060	Lahepera	1990
2105200020070	Lahepera	1990
2105200020080	Lahepera	1990
2105200020110	Põiksi	1975
2105200020090	Põiksi	1975
2105210020040	Alasoo	1980
2105200020100	Karjametsa	1973
2105210020010	Koidula	1973
2105210020020	Koidula	1973
2105210020030	Alasoo	1980
2105210020050	Alasoo	1980
2105210020050	Kõdesi II	1987
2105210020070	Kõdesi II	1987
2105370020090	lidlase	1980
2105210020090	Toruküla	1977
2105210030010	Kõdesi II	1987
2105210030040	Passi	1978
2105210030020	Põiksi	1975
2105210030030	Kõdesi II	1987
2105210030040	Peatskivi	1971
2105210030060	Põiksi	1975
2105370020080	lidlase	1980
2105210030080	Savastveresoo	1961
2105210030090	Kadrina talu	1997
2105210030090	Peatskivi	1971
2105210030090	Kokora	1979
2105210030090	Passi	1978
2105210040010	Kokora	1979
2105210040030	Keskuse	1974
2105210040010	Passi	1978
2105370011030	Papi(TP-769)	1992
2105210040020	Takulaane	1970
2105210040030	Kokora	1979
2105210040030	Punga	1976
2105210040030	Takulaane	1970
2105210040040	Keskuse	1974
2105210040050	Passi	1978
2105210040050	Punga	1976

2105390010030	Raiestiku (Pü-43)	1961
2105220010020	Passi	1978
2105220010020	Torila	1972
2105240021010	Punga	1976
2105370011011	Raiestiku metsakuivendus	1961
2105370011020	Papi(TP-769)	1992
2105370020010	Hundimetsa-Suitsuvere (TP-680)	1988
2105370020010	Kukemetsa-Laanemetsa (TTP-462)	1978
2105370020060	lidlase	1980
2105370020010	Elmiku(TTP-360)	1975
2105370020040	lidlase	1980
2105370020020	Kukemetsa-Laanemetsa (TTP-462)	1978
2105370020040	Sookalduse II	1976
2105370020100	Selgise(TTP-301)	1973
2105370020140	Meoma I	1972
2105390010030	Kukemetsa-Laanemetsa (TTP-462)	1978
2105370020110	Meoma I	1972
2105370020120	lidlase	1980
2105370020130	lidlase	1980
2105470021010	Mäike (TP-698)	1989
2105470021020	Mäike (TP-698)	1989
2105470021030	Mäike (TP-698)	1989
2105470021040	Mäike (TP-698)	1989
2020756020070	Kolkja	1964
2020756020060	Jättasoo (TP-594)	1987
2020587000020	Mäike (TP-698)	1989
2104250020080	Pödra(TP-550)	1983
2105200020100	Päiksisoo	1962
2105160020040	Tähemaa I	1972
2105370020050	lidlase	1980
2104240020030	Kuusiku-Papiaru	1979
2105130040060	Kirepi (TP-630)	1985
2104260020020	Kitse I	1990
2105120030130	Kirepi (TP-630)	1985
2105170020060	Oja talu	1995
2105120020020	Kõnnu I-II	1970
2020756020090	Jättasoo (TP-594)	1987
2020576100010	Kivioja(TP-679)	1985
2020576100010	Mustametsa(TTP-300)	1973
2020576100010	Elmiku II(TTP-360)	1975
2020587000010	Savastvere	1968
2020587000010	Padakõrve (TP-699)	1985

2020587000010	Mäike (TP-698)	1989
2020587000020	Takulaane	1970
2020590000010	Kõdesi II	1987
2020656000010	Savimetsa	1974
2020656000040	Ninaküla-Lahe	1960
2020656000020	Jättasoo (TP-594)	1987
2020656000040	Kesk-Lahe	1967
2020656000030	Kesk-Lahe	1967
2020756020030	Kõdesi I	1984
2020756020030	Kõdesi II	1987
2020756020030	Torila	1972
2020756020050	Laugealuse	1993
2020756020050	Luige	1935
2020756020050	Ussisoo	1935
2020756020070	Piiri (TTP-434)	1987
2020756020080	Varnja polder	1988
2020756020090	Piiri (TTP-434)	1987
2105120020060	Kiimasoo	1975
2104250020110	Tasso II	1986
2104090020330	Kuusiku-Papiaru	1979
2104090020280	Kauda	1967
2104090020280	Ätte	1977
2104090020280	Kuusiku-Papiaru	1979
2104090020300	Kuusiku-Papiaru	1979
2104090020330	Kongimetsa(TP-748)	1991
2104250020040	Ülesoo talu	1994
2104240020010	Kuusiku-Papiaru	1979
2104240020010	Velpasoo	1974
2104240020010	Puiatusoo I	1969
2104240020020	Velpa	1969
2104240020020	Puiatusoo	1976
2104250020020	Kuusiku-Papiaru	1979
2104240020040	Kongimetsa(TP-748)	1991
2104240020040	Puiatusoo I	1969
2104250020030	Ätte	1977
2104250020010	Kitse I	1990
2104250020050	Kongimetsa(TP-748)	1991
2104250020030	Kuusiku-Papiaru	1979
2104250020040	Lillemäe talu	1992
2104250020030	Kitse II	1991
2104250020040	Tasso II	1986
2104250020040	Kitse II	1991
2104250020050	Siberisoo	1966
2104250020050	Ottise talu	1998

2104250020050	Kuusiku-Papiaru	1979
2104250020060	Tasso II	1986
2104250020060	Kitse II	1991
2104250020070	Tasso II	1986
2104250020070	Tasso I	1984
2104250020080	Tasso I	1984
2104250020080	Sookalduse II	1976
2104250020080	Kulli	1983
2104250020090	Tasso II	1986
2104250020100	Tasso I	1984
2104250020130	Kulli	1983
2104250020130	Kaarli	1971
2104250020230	Sirgumetsa(PÜ-171)	1968
2104260020030	Hundimetsa-Suitsuvere(TP-680)	1988
2104250020240	Põdra(TP-550)	1983
2104260020040	Hundimetsa-Suitsuvere(TP-680)	1988
2104250020250	Põdra(TP-550)	1983
2104260020020	Mägra	1963
2104260020030	Hundiluha	1989
2104260020030	Tasso I	1984
2104260020030	Sookalduse I	1987
2104260020030	Sookalduse II	1976
2104280020030	Ülesoo talu	1994

KESKKONNAAGENTUUR

Piia Kirsimäe
Kobras AS
piia@kobras.ee

Teie 22.11.2018
Meie 5.12.2018 nr 2-5/18/308

Hüdroloogilised andmed

Keskkonnaagentuur esitab Teile, vastavalt Teie taotlusele 1% ja 2% tõenäosusega veetasemed Peipsi järve põhjarannikul (arvutatud HJ Mustvee andmetel).

	1%	2%
Veetase (m AS)	31,78	31,66

Lugupidamisega

Ivo Saaremäe

Peaspetsialist | klienditeenindus | üldosakond
666 0924 | 5665 1973

Keskkonnaagentuur
Riigi Ilmateenistus
Mustamäe tee 33 | 10616 Tallinn
6660901 | [Facebook Keskkonnaagentuur](#)

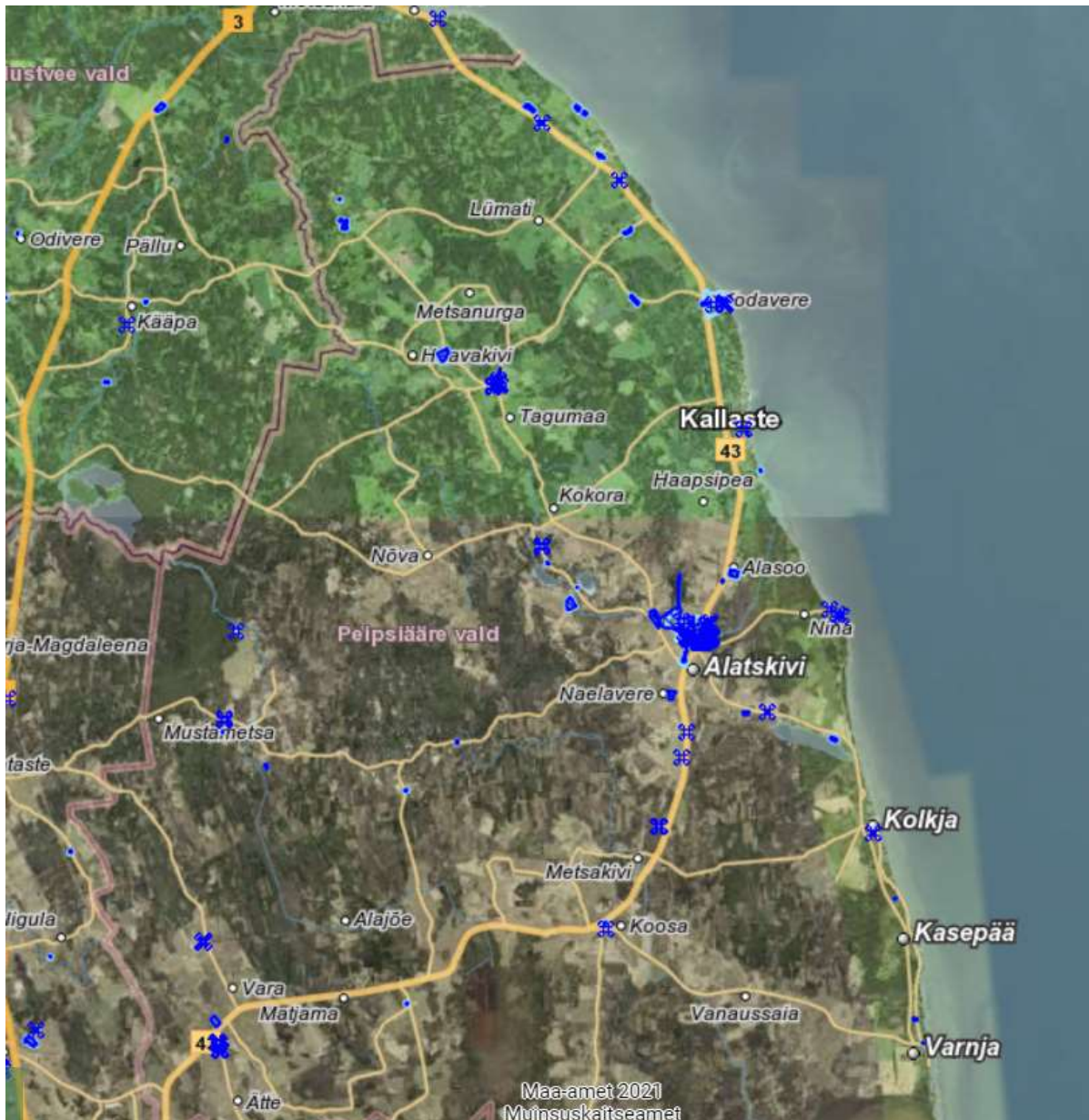

Anna Põrh
hüdroloog

Peipsiääre valla arheoloogiapärand ja ajaloolised looduslikud pühapaigad

Seletuskiri Peipsiääre valla üldplaneeringu juurde

Krista Karro, Helena Kaldre, Ulla Kadakas, Pikne Kama (Muinsuskaitseamet)

Joonis 1. Arheoloogiamälestised (tähistatud sinisega) Peipsiääre vallas. Allikas: kultuurimälestiste register (<https://register.muinas.ee/public.php>).

Peipsiääre valla arheoloogiamälestised

Peipsiääre vallas on 2021. aasta aprilli seisuga riigi kaitse all 47 arheoloogiamälestist (joonis 1), millest:

- kaheksa võeti esmakordselt riigi kaitse alla 1926-1927. aastal (1 kalmistu, 5 kalmet, 2 linnust)¹,
- kolm 1964. aastal (2 kääbast, 1 asulakoht)²
- viis 1973. aastal (4 kääbast, 1 kivikalme)³
- kaks 1975. aastal (1 rauasulatuskoht, 1 kalmistu)⁴
- üks 1979. aastal (1 kalmistu)⁵
- seitse 1981. aastal (2 kalmistut, 1 kalme, 4 asulakohta)⁶
- viis 1982. aastal (asulakohad)⁷
- kaks 1985. aastal (1 kalmistu, 1 asulakoht)⁸
- kolm 1986. aastal (2 asulakohta, 1 kalmistu)⁹
- kuus 1987. aastal (2 asulakohta, 2 kalmistut, 2 looduslikku pühapaika)¹⁰

Eesti Vabariigi taastamise järel 1994. aastal vastu võetud muinsuskaitseaduse järgi tuli Muinsuskaitseametil üle vaadata nõukogude ajal vabariiklikesse ja kohaliku kaitse nimekirjadesse ja nende alusel maakasutusplaanidele märgitud mälestiste seisund ning mälestise tunnuste olemasolu korral ette valmistada uued kaitsenimekirjad. Varasemate kaitsenimekirjade ülevaatus ja 1990. aastate esimesel poolel avastatud muististe andmete kontrollimine jõudis lõpule 1997.-1998. aastal, kui kultuuriministri määrustega võeti muistised (taas) riigi kaitse alla. Sellesse nimekirja lisandus ülal loetletutele neli objekti (1 asulakoht, 2 kalmistut, 1 looduslik pühapaik).¹¹

Arheoloogilisi objekte avastatakse maastikul pidevalt juurde, kuid kaitse alla jõutakse neist võtta vaid vähesed: 2019. aastal lisandus nimekirja üks asulakoht.¹²

Seoses asjaoluga, et alates 2011. aastast on seadusega reguleeritud otsinguvahendi kasutamine kultuuriväärtusega leiut otsimisel, on tulnud välja uusi leiukohti ka Peipsiääre vallas. Nendest paikadest kahe kohta käib hetkel mälestiseks tunnistamise menetlus.¹³

Peipsiääre vald, mis hõlmab 2018. aastal toimunud haldusreformi järgselt varasemaid Pala, Alatskivi, Vara ja Peipsiääre valla territooriume, ei ole arheoloogiliselt väga põhjalikult uuritud ning valla eri osade uurimisintensiivsus on olnud erinev. Kõige rohkem on riikliku kaitse alla võetud matmispaiku (24), kuid üsna suurel määral (17) on kultuurimälestisteks tunnistatud ka asulakohti (varasemate, sh uusaegsete külade südameid) (vt tabel 1).

¹ Muinasvarade kaitse seaduse (1925) alusel Muinsusnõukogu otsus; reg nr 12767, 12774, 12775, 12776, 12781, 12784, 12785, 13018

² Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 31.12.1964 nr 573; reg nr 12776, 12777, 12778

³ Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 01.08.1973 nr 346; reg nr 12766, 12769, 12770, 12771, 12772

⁴ Jõgeva Rajooni RSN Täitevkomitee otsus 11.06.1975 nr 117; reg nr 9260, 9261

⁵ Tartu Rajooni RSN Täitevkomitee otsus 21.12.1979 nr 515; reg nr 12780

⁶ Tartu Rajooni RSN Täitevkomitee otsus 15.07.1981 nr 307; reg nr 12773, 12779, 12783, 13019, 13023, 13024, 13025

⁷ Jõgeva Rajooni RSN Täitevkomitee otsus 15.12.1982 nr 240; reg nr 9256, 9257, 9258, 9259, 9265

⁸ Jõgeva Rajooni RSN Täitevkomitee otsus 24.04.1985 nr 98; reg nr 9266, 9267

⁹ Tartu Rajooni RSN Täitevkomitee otsus 11.11.1986 nr 328; reg nr 12782, 13021, 13022

¹⁰ Jõgeva Rajooni RSN Täitevkomitee otsus 18.02.1987 nr 43; reg nr 9253, 9254, 9255; 9262, 9263, 9264

¹¹ Reg nr 12756, 12768, 13017, 13020

¹² Reg nr 30977

¹³ Reg nr 30946, 30745

Tabel 1. Peipsiääre valla mälestiste jagunemine liigiti

elupaigad	17
kaitserajatised (linnused, pelgupaigad)	2
matmispaigad	24
looduslikud pühapaigad	3
tööpaigad	1

Planeerimisel arheoloogiapärandiga, sh ka ajalooliste looduslike pühapaikadega arvestamise hõlbustamiseks on maakasutusega seotud soovitavad tegevused mälestistel ja meetmed maakasutuse negatiivse mõju leevendamiseks koondatud tabelisse (vt lisa). Mälestised on rühmitatud liigi kaupa (kindlustatud kohad, elupaigad, matmispaigad, pühapaigad, töö- ja suhtluspaigad).

Mälestistel ja nende kaitsevööndites tegutsemisel tuleb lähtuda muinsuskaitseadusest ning töid kavandades küsida tingimusi Muinsuskaitseametilt. Tabelis esitatud tegevused ja leevendusmeetmed on soovituslikud, kuid neid järgides on kõige paremini tagatud mälestiste säilimine maastiku ajalise mitmekihilisuse näitajana ning arheoloogilise kultuurikihi teabemahukus ajalooallikana.

Mälestistel ja kaitsevööndites ei ole maa senine sihtotstarbeline kasutus üldjuhul keelatud, kuid võimaliku arheoloogilise kultuurikihi säilimise ja väljakujunenud ajaloolise miljöö tagamiseks tuleb neil aladel arvestada seadusest tulenevate kitsendustega. Maakasutuse piirangud sõltuvad mälestise olemusest ja tüübist, arheoloogiamälestistel on kitsendused seotud kaeve- ja muude pinnasetöödega, samuti raietöödega, sest nende tegevuste käigus on oht kahjustada mälestise arheoloogilist kultuurikihti (pinnast) või mälestisele omast keskkonda. Reeglina on suurema ulatusega mälestistel (nt asulakohad) võimalik maa aktiivsem kasutus (nt maaharimine), väiksematel objektidel (kivikalmed, kääpad, kivid, kalmistud) passiivsem kasutus (heinamaa, karjamaa, metsamaa). Lisaks muinsuskaitse väärtustele võimaldavad arheoloogiamälestised aktiivse põllumajanduse piirkondades tagada suurte põllumassiivide liigendatust, mis on oluline ökoloogilise mitmekesisuse ja elurikkuse säilimiseks.

Peipsiääre valla looduslikud pühapaigad

Muinsuskaitseamet soovib kajastada ajaloolisi looduslike pühapaiku Peipsiääre valla üldplaneeringus eraldi peatükina või eraldi lõiguna Kultuuriväärtuslike objektide seas, et tõsta teadlikkust ning tagada nende säilimine.

Looduslikud pühapaigad on olulise inimõjuta rahvapärismälestised ohverdamise, pühakspidamise, ravimise, usulise või rituaalse tegevusega seotud paigad või asjad. Need on olulised rahvapäriskultuuri ning kohaliku identiteedi kandjad. Tegemist on eriilmeliste objektidega, milleks võivad olla metsad või puuderühmad, üksikud puud, kivid, allikad, jõed, ojad, koopad või erinevad maastikuvormid nagu künkad, orud või lohud. Ajaloolise loodusliku pühapaiga peamiseks tunnuseks on suulise rahvapärismälestise olemasolu, mis kõneleb pühakspidamisest, ohvrite toomisest, palvetamisest ja ravitsemisest.

Osa looduslikke pühapaiku on riikliku kaitse all muinsuskaitse või looduskaitse objektidena (tabel 2). Informatsiooni leiab nende kohta Kultuurimälestiste registrist: <https://register.muinas.ee/> või EELIS infolehel: <https://eelis.ee/>. Looduslikud pühapaigad, mis pole riikliku kaitse all (tabel 3), soovitame võtta kohaliku kaitse alla.

Peipsiääre vald asub põhja pool suuresti Kodavere kihelkonnas ja lõuna pool Maarja-Magdaleena ning Tartu-Maarja kihelkonnas. Muinsuskaitseameti koordineerimisel toimub üle-eestiline looduslike pühapaikade inventeerimine, kuid sellega pole veel nende kihelkondadeni jõutud. Senise kogemuse põhjal teistes piirkondades võib eeldada, et inventeerimise käigus kaardistatakse valla territooriumil looduslikke pühapaiku, mida käesolevas andmestikus ei ole. Hetke analüüs toetub suuresti muinsus- ja looduskaitse andmetele, millele lisaks on kasutatud pärandkultuuri objektide kaardistamise tulemusi.

Looduslikud pühapaigad säilivad kõige paremini oma traditsioonilises keskkonnas ja üldiselt tuleks nendes minimeerida inimõju – v.a paikade traditsiooniline kasutamine või nende külastatavuse parandamine. Mälestisteks olevate looduslike pühapaikade ümber on tavapärastelt 50 meetri laiune kaitsetsoon, et säilitada neid oma loomulikus keskkonnas ja miljöös. Kohalik kaitse **pühade puude** puhul peaks tähendama lisaks konkreetse puu/puude kaitsele ka nende lähiümbruse kaitset, näiteks on oluline, et puud ei muutuks tormituultele avatuks. Pühaks peetud **kivisid** ohustab kõige enam maaparandus ja muud maastikku tugevalt mõjutavad tegurid (ehitus, karjäärid). **Allikate** kaitse puhul tuleb vältida otsest kahju objektile (metsa majandamine, mis rikub pinnast, ehitustegevus jm), kuid lisaks tuleb arvestada, et inimtegevusest tingitud veerežiimi muutused allikate ümbruses neid ei kuivendaks. **Hiemägede** puhul tuleks kaitsta piirkonna loomulikku traditsioonilist keskkonda. Kultuurimaastikul paiknevate objektide puhul sobib piirkonna edasine kasutamine karja- või heinamaana. Metsas paiknevate hiiepaikade puhul tuleks säilitada mets, eriti selles paiknevad vanemad puud. Hiiepaikades olevad peokohad tuleks hoida heakorrastatud. Looduslikud pühapaigad omavad lisaks kohaliku identiteedi hoidmisele ka turismipotentsiaali – seetõttu võib kaaluda looduslike pühapaikade laiemat tutvustamist ja tähistamist infotahvlite ja/või teeviitadega.

Tabel 2. Peipsiääre valla riikliku kaitse all olevad ajaloolised looduslikud pühapaigad

Nimetus	Asukoht	Paiga olemus ja seisund
Ohverdamiskoht "Hiitemägi" (mälestis nr 9255)	Assikvere küla	Tegemist on keset lagedat ala oleva kivise puudetukaga, kus kasvavad hiiekased. Mälestise kaitsevööndis asub „Hiitekaev“, mis on märgitud eraldi pärandkultuuriobjektina (576:KON:006). Pärimuse põhjal on tegemist vana palvetamise paigaga, kus olid hiite kujud. Ka on mäel olnud kiigeplats.
Ohvritamm (mälestis nr 9264, looduskaitseobjekt KLO4000852)	Ranna küla	Vana ohvritamm asub kalmistu peal. Koht on heakorrastatud ja tähistatud kahe teadetetahvliga. Peaks kaaluma dubleerivate tahvlite asendamist ühega. Tamme vanuseks on hinnatud 400. aastat. Tamm on seotud ohverdamispärimusega, lisaks on sellega seotud Kalevipoja ja rootsi sõja jutud.

Ohvriallikas "Punane allikas" (mälestis nr 12768)	Alatskivi alevik	Voolava veega „Punane allikas“ paikneb Alatsikivi mõisa pargis, Alatskivi järve põhjakaldal. Allikas on osa piirkonda läbivast matkarajast. Allikast võeti ravivett, eraldi mainitakse pärimuses silmaravi. Ravivee võtmisel ohverdati allikasse raha.
Iite määnd (looduskaitseobjekt KLO4000414)	Assikvere küla	Iite määnd asub Hiitemäe läheduses. Tegemist on vana männiga, mille seisund on rahuldav. Määnd asub kalmistu (mälestise nr 9254 kaitsevööndis). Mändi on peetud pühaks ja on olnud keelatud selle kahjustamine.
Mäkaste ohvrikivi (Looduskaitseobjekt KLO4000598)	Nõva küla	Suuremõõtmeline kivi asub keset põllumaad. Kivi mõõtmed on: pikkus 9,4 m, laius 5,6 m, kõrgus 1,3 m.
Vara ohvritamm (looduskaitseobjekt KLO4000853)	Kuusiku küla	Heas seisundis tamm asub Vara kiriku juures, Vara kirikuaia territooriumil (mälestise nr 7306).

Tabel 3. Peipsiääre valla ajaloolised looduslikud pühapaigad, mis pole riikliku kaitse all

Nimetus	Asukoht	Paiga olemus ja seisund
Hiiemägi (pärandkultuuriobjekt 861:HII:001)	Välgi küla	Peamiselt metsaga kaetud Hiiemäe nimelisel mäel asub peoplats koos kiige, laululava, istepinkide ja lõkkekohaga.
Hundiallik (pärandkultuuriobjekt 126:ALL:001)	Peatskivi küla	Lepametsas asuv Hundiallik (ka Hundiallikas) on külastav koht. Veevõtmiseks on paigaldatud puidust renn. Kas allikas liigitub ka looduslikuks pühapaigaks nagu see on pärandkultuurikaardil märgitud, vajab täpsemat uuringut.
Ohvrikivi (pärandkultuuriobjekt 126:KIV:005)	Alasoo küla	Madal ja piklik ohvrikivi asub Õne taluhoovis ning on heakorrastatud. Kivi on nimetatud ka Kalevikiviks ja pärimuses mainitakse, et kivi juures käidi ohverdama.
Hiiemäe kiigeplats (pärandkultuuriobjekt 861:KIM:001)	Meoma küla	Hiiemäe nimeline koht on jaanitulede ja kokkutulekute paigaks. Ka tänapäeval on mäel kiik ja lõkkekoht. Mäel kasvab üldiselt mets.

Peipsiääre valla arheoloogiatundlike alade analüüs

Info arheoloogiliste leiukohtade ja uute muististe kohta on ajas pidevalt täienev ja uuenev. Igal aastal avastatakse uusi kohti, mis seni ei olnud teada ning teadmised meie varasema ajaloo kohta muutuvad järjest paremaks. Arheoloogiapärand on ainus allikas, mille kaudu saame teavet aja kohta, mil puudusid kirjalikud allikad, samuti on arheoloogilised allikad oluliseks

täienduseks kirjalikele allikatele, st keskaja ja uusaja uurimisele. Mida vanem aeg, seda vähem on meieni jõudnud inimtegevuse jälgi, samuti nõuab erialateadmisi nende ära tundmine.

Kiviaja küttide-kalurite-korilaste asustus koondus peamiselt veekogude (järved, jõed, mererand) kallastele, mistõttu tuleb sellistel aladel kaevetöid tehes arvestada kunagiste elupaikade avastamise võimalusega. Silmas tuleb ka pidada asjaolu, et aastatuhandete jooksul on maapind maakerke ja veetaseme muutuste tõttu muutunud, kunagised rannad võivad olla praegu sügaval sisemaal, mõnes kohas (nt Peipsi rannikul) vastupidiselt hoopis jäänud vee alla. Kiviaja asustusjäljed on raskesti ära tuntavad, sest sageli viitavad kunagisele asula- või laagripaigale vaid 1-5 cm suurused töödeldud või töötlemata kivikillud, luutükid ja kergesti purunevad savinõude katkendid.

Kiviaja lõpul alguse saanud viljelusmajanduslikule elulaadile mindi Eestis valdavalt üle pronksiaja jooksul, mil elanikkond muutus järk-järgult suhteliselt paikseks. Pronksi- ja varase rauaaja asustus oli arvatavasti väga hajus, üksiktaluline, ehitised puidust. Sellised rajatised ei jäta maapinda püsivaid jälgi, mistõttu on neid elupaiku väga raske avastada – jälgedeks võivadki olla vaid põlenud kivipurd, savinõude killud ja loomaluude tükid.

Rauaaja jooksul asustuspilt muutus, tekkisid suuremad külad koos neid ümbritsevate põlispõldudega. Need külad on sageli kasutusel veel tänapäevalgi, mistõttu toona tekkinud arheoloogiline kultuurikiht pole kuigi hästi säilinud: pidevalt on ehitatud uusi maju, mõne talu mahajätmisel on see põlluks küntud jne. Samas võib kuskil maapõues künnikihi all olla säilinud kunagisi hoonepõhju, koldeasemeid, ära visatud või kaotsi läinud esemeid, kurjade aegade eest maasse peidetud väärtvara. Keskaja ja uusaja jooksul on asustus laienenud, mõisate rajamise käigus on pidanud talud ja külad nii mitmeski paigas nihkuma paremate põllumaade äärealadele.

Inimese elupaikadega on alati tihedalt seotud ka matmispaigad. Matusekombestik on aastatuhandete jooksul olnud väga erinev: oma kodakondseid on maetud eri asendites (siruli, kägeras) maahaudadesse, millest maa peale püsivaid jälgi ei jää; pronksiajast saadik on rajatud ka maapealsete rajatistega kalmeid: kividest (kivikalmed) ja pinnasest (kääpad). Surnuid on nii põletatud, kui ka laibana maetud. Keskajal sai ristiusu vastu võtmisel valdavaks kristlik matusekombestik, kuid püsima jäid külakalmistud – kõiki surnuid ei viidud kihelkonnakirikute juurde kalmistule. Seetõttu on oluline tähele panna vanade külade läheduses olevaid liivaseid künkaid, sest need võivad olla olnud kunagi kasutusel matmispaikadena.

Andmestik

Peipsiääre valla arheoloogiatundlike alade prognoos põhineb järgmiste allikate analüüsile: Tartu Ülikooli arheoloogilise ja pärimusliku kohainfo andmebaasis registreeritud teated, hobitsijate otsinguaruannetes edastatud leiuinfo¹⁴, info külade esmamainimise kohta¹⁵. Maaameti geoportaal kätte saadavad ajaloolised kaardid¹⁶, Kodavere kihelkonna 1684. aasta

---

¹⁴ Informatsioon Muinsuskaitseametis

¹⁵ Eesti kohanimeraamat <https://www.eki.ee/dict/knr/>

¹⁶ peamiselt Schmidt Eestimaa / Rükkeri Liivimaa aluskaardid (XIX saj. / 1884)

kaart¹⁷. Muinsuskaitseamet teostab järjest ajalooliste looduslike pühapaikade inventuuri, uue info selgudes edastatakse see vallale.

Üks olulisemaid allikaid, kuhu on koondatud info mitte kaitse all olevate arheoloogiliste muististe kohta on Tartu Ülikooli arheoloogilise ja pärimusliku kohainfo andmebaas. Lisaks juba kaitse all olevatele mälestistele on andmebaasis teateid mitmete muinas- ja keskaegsete asulakohtade ning arheoloogiliste leiupaikade, matmispaikade, kirikuasemete ja looduslike pühapaikade kohta. Paljusid kohti pole arheoloogid maastikul jõudnud veel uurida ega piiritleda, seetõttu pole suur osa nendest mälestistest nimekirja jõudnud.

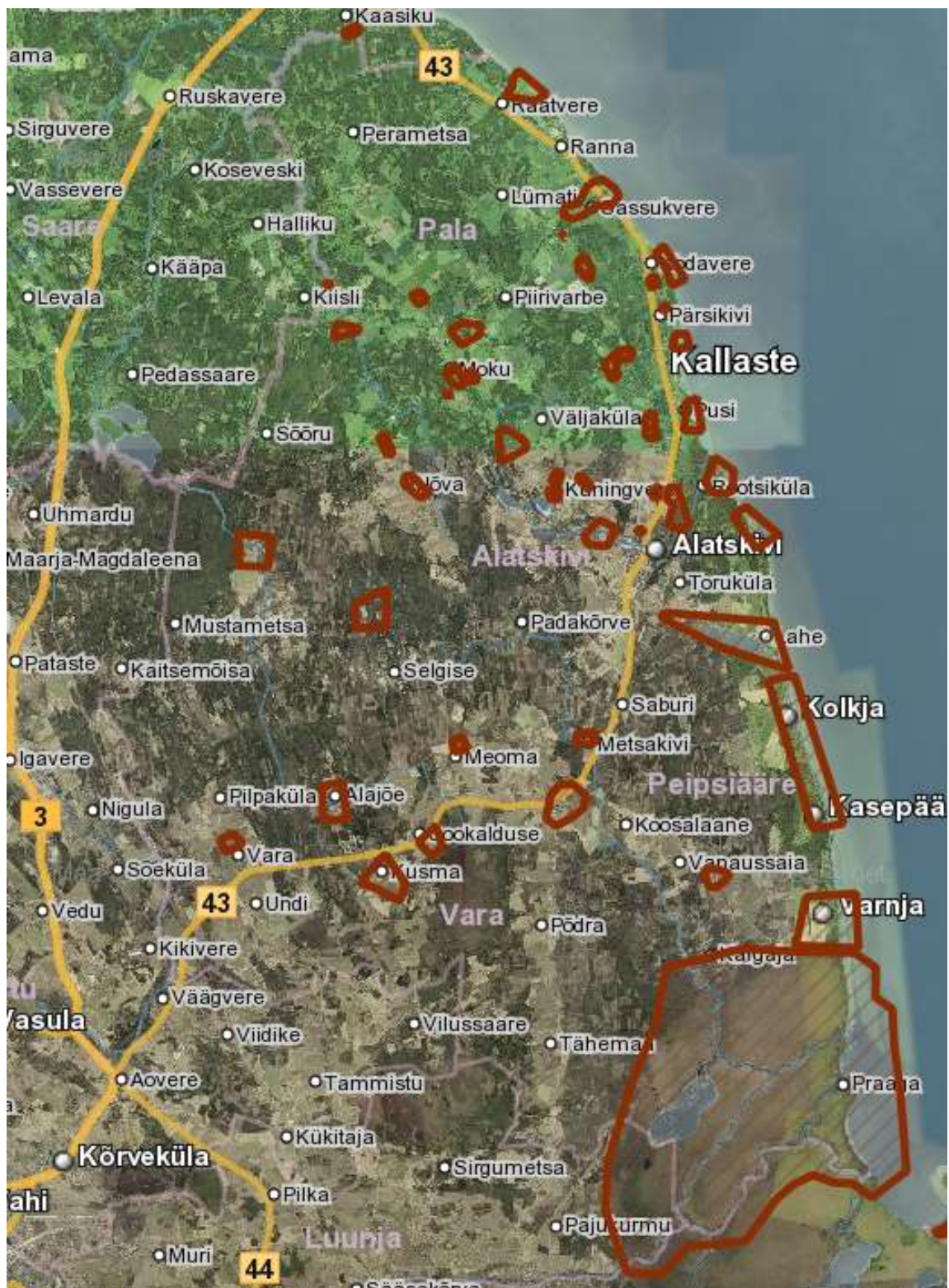
Eesti kohanimeraamatu andmeil on Peipsiääre varaseimate külade esmamainimine Liivi sõja järgsest ajast 16. sajandi lõpul või 17. sajandi algusest, mil piirkond oli lühikeste vaheaegadega nii Poola kui Rootsi valduses. Üksikute külade esmamainimine allikates on toimunud 15. sajandi dokumentides, enamasti seoses maade jagamisega. Paljusid külasid on mainitud esmakordselt ka 18., 19. ja 20. sajandil. Arheoloogiapärandi prognoosimisel võetakse arvesse esmajoones külad, mille esmamainimine jääb 15.-17. sajandisse.

Alates 2011. aastast on Peipsiääre vallast Muinsuskaitseametini jõudnud hobitsijate leide, mille hulgas on esemeid või nende katkeid varasest metalliajast kuni uusajani. Lisaks leidudele on arheoloogiapärandi prognoosimise mõttes oluline info ka see, kus hobitsijad otsimas käivad. 1. maist 2019. aastal peavad hobitsijad oma otsingule minekust saatma Muinsuskaitseametile teavituse – otsinguteateid on sellest ajast alates Peipsiääre vallast saadetud sadakond. Peamiselt käivad hobitsijad vanemate külade läheduses, samuti ajalooliste teede ääres ning Peipsi kaldal ja madalas vees.

Ülal kirjeldatud andmeid arvesse võttes kanti kaardile 45 suuremat või väiksemat piirkonda (joonis 2), kus muistsete elupaikade, matmiskohtade, tööpaikade (muistsed põllud, rauatootmise ja –töötlemise kohad jms) ja pühapaikade avastamise tõenäosus on väga suur.

---

¹⁷ ERA 308.2.68 leht 1

Joonis 2. Eeldatavad arheoloogiapärandirikkamad alad (pruun viirutus) Peipsiääre vallas.

Arheoloogiatundlike alade prognoosist tulenevad ettepanekud üldplaneeringule

Osad arheoloogiamälestised on maa peal nähtavad (kivikalmed, kääpad, linnused jmt), samas kui teisi (nt asulakohad, maa-alused kalmistud jmt) ei ole võimalik pelgalt vaatluse põhjal

maastikust eristada. Arheoloogiamälestiste iseloomulikuks tunnuseks on arheoloogiline kultuurikiht, mis maapiirkondades on enamasti äärmiselt õhuke (keskmiselt 10-50 cm) ja asetseb kohe huumuskihi all. Arheoloogiapärand ei sega üldjuhul inimeste igapäevaelu, sest tavapärase tegevuste käigus ei kaevata künnikihist sügavamale, mistõttu ei sattuta ka kohal ladestunud ja tänini säilinud arheoloogilistele kihtidele. Kui aga mõnes paigas kavandatakse suuremat ehitustööd või kaevandamist, siis maastik muutub pöördumatult ja aastasadade jooksul ladestunud pinnasekihid hävivad või pööratakse segamini.

Tuginedes nii kaitsealustele mälestistele, varasemalt teada olevale infole mitte kaitse all olevatest objektidest ning asjaolule, et arheoloogide, hobiotsijate ja koduloohuviliste inimeste tegevus toob igal aastal juurde uut infot arheoloogiliste paikade kohta, mida ei jõuta kaitse alla võtta, tuleb riigil ja kohalikul omavalitsusel arheoloogiapärandi hävimise vältimiseks tagada meetmed selle kaitseks (MuKS § 76 lg 1).

Muinsuskaitseameti poolt tehtava arheoloogiatundlike alade analüüsi abil on võimalik vähendada arheoloogiapärandi hävimise riski ehitustegevust kavandatavates kohtades, kuid arvestada tuleb sellega, et seni avastamata ja prognoosimata muistised võib välja tulla ka väljaspool mälestisi ja arheoloogiatundlikke alasid. Seetõttu tuleb:

1) KMH kohustusega tegevuste kavandamisel (ka juhul kui KMH nõudest loobutakse) alati eelnevalt Muinsuskaitseametiga kooskõlastada arheoloogilise uuringu läbiviimise vajadus (MuKSi § 31 lg 3);

2) prognoositud arheoloogiatundlikel aladel (45 kohta) tuleb kohalikul omavalitsusel küsida planeeringu või ehitise kavandamisel Muinsuskaitseameti arvamust arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta, kui:

- **algatatakse detailplaneeringut;**
- **ehitiste alla jääva kaevatava ala pindala on enam kui 500 m².**

Lisaks tuleb nii üldplaneeringus esitatud arheoloogiatundlikel aladel kui ka mujal arheoloogiapärandi avastamisel tagada arheoloogiapärandi kaitseks muinsuskaitseaduses ette nähtud tegevused (vt § 31). Üldplaneeringu kaardil on esitatud arheoloogiatundlikud alad 2021. aasta seisuga, kuhu planeeringu või ehitise kavandamisel tuleb kohalikul omavalitsusel küsida Muinsuskaitseameti arvamust arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta.

Kuna nimetatud info on ajas täienev, siis edaspidi on kavas arheoloogiatundlike alade ajakohast infot kajastada loodavas Muinsuskaitseameti veebirakenduses

Lisa. Maakasutusega seotud soovitud tegevused mälestistel ja meetmed maakasutuse negatiivse mõju leevendamiseks.

ARHEOLOOGIAMÄLESTISED		TEGEVUSED	ASUKOHT MAASTIKUL					SOOSAAR/RABA	VEEKOGU
LIIK	TÜÜP		METS	ROHUMAA	PÕLLUMAA	ÕUEALA			
KINDLUSTATUD KOHAD	LINNUS / KINDLUSTATUD ASULA/KESKAEGNE LINNUS	SOOVITAVAD, SOBILIKUD, VAJALIKUD	Üldjuhul kogukondlik pärandipaik, sobib kultuuri- ja loodusturismi objektiks; maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine. Keskaegsete linnuste puhul maapinnal nähtavate müüride konserveerimine; puude ja põõsaste kasvu piiramine, võimalusel vähemalt üks kord aastas niitmine; olemasolevate jalgradade ja linnusele juurdepääsu tagavate treppide korrashoid, infotahvlite paigaldamine ja korrashoid, vajadusel tegevuskava koostamine.						
		MEETMED MAAKASUTUSE NEGATIIVSE MÕJU LEEVENdamISEKS	Töödel maapinna mitte kahjustamine (sh raietööd, metsamaa ettevalmistus jms); Mootorsõidukite juurdepääsu piiramine. Rekonstruktsioone, vaateid segavaid väikevorme või ehitisi linnusele ja selle põhivaatesuundadesse mitte kavandamine.						
	PELGUPAIK	SOOVITAVAD, SOBILIKUD, VAJALIKUD	Sobib kultuuri- ja loodusturismi objektiks; maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine; olemasolevate jalgradade korrashoid, infotahvlite paigaldamine ja korrashoid					Sobib kultuuri- ja loodusturismi objektiks; maa senine sihtotstarbeline kasutamine, sh väärtusi säilitavate erisustega arvestamine; olemasolevate jalgradade korrashoid, infotahvlite paigaldamine ja korrashoid	
		MEETMED MAAKASUTUSE NEGATIIVSE MÕJU LEEVENdamISEKS	Olemasoleva keskkonna säilitamine; mootorsõidukite juurdepääsu piiramine.					Olemasoleva keskkonna säilitamine; mootorsõidukite juurdepääsu piiramine.	
ELUPAIGAD	ASULAKOHT	SOOVITAVAD, SOBILIKUD, VAJALIKUD	Maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine, otsene hooldusvajadus puudub	maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine, otsene hooldusvajadus puudub; võib kasutada rohusõjate karjamaana	maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine, otsene hooldusvajadus puudub	maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine, otsene hooldusvajadus puudub; külaplatsina kasutamine;			
		MEETMED MAAKASUTUSE NEGATIIVSE MÕJU LEEVENdamISEKS	Töödel maapinna mitte kahjustamine (sh raietööd, metsamaa ettevalmistus jms)	Võib kasutada rohusõjate karjamaana	Tavapärasest künnikihist (20-30 cm) sügavamale minevate maaharimisviiside mitte kasutamine	Kui on vajadus uute ehitiste rajamiseks, tuleb kaevetööde alal tagada uuring.			
	KIVIAJA ASULAKOHT	SOOVITAVAD, SOBILIKUD, VAJALIKUD	Sobib kultuuri- ja loodusturismi objektiks; maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine, otsene hooldusvajadus puudub; infotahvlite paigaldamine ja korrashoid.						
		MEETMED MAAKASUTUSE NEGATIIVSE MÕJU LEEVENdamISEKS	Töödel maapinna mitte kahjustamine (sh raietööd, metsamaa ettevalmistus jms) Ehitisi mitte kavandada.		Tavapärasest künnikihist (20-30 cm) sügavamale minevaid maaharimisviise mitte kasutada. Ehitisi mitte kavandada.	Üldjuhul uusi ehitisi mitte kavandada. Kui on vajadus uute ehitiste rajamiseks, tuleb kaevetööde alal tagada uuring.	Tegevusi mitte kavandada, olemasoleva keskkonna säilitamine	Mitte teostada süvendustöid	
	JÄRVEASULA	MEETMED MAAKASUTUSE NEGATIIVSE MÕJU LEEVENdamISEKS						Mitte teostada süvendustöid	
MATMISPAIGAD	KIVIKALME / KÄÄBAS / KALMEVÄLI	SOOVITAVAD, SOBILIKUD, VAJALIKUD	Sobib kultuuri- ja loodusturismi objektiks; mälestisi ümbritseva maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine; üldjuhul (kui tegemist pole kompleksmälestisega koos loodusliku pühapaigaga; märgitud tabelis eraldi) regulaarsed hooldusraied ja võsa kasvamise piiramine; soovitud on poollooduslike koosluste taastamine; hoolduse tagamiseks võib kivi- ja kääbaste piirkondi kasutada väiksemate rohusõjate karjamaana; infotahvlite paigaldamine ja korrashoid, olemasolevate radade korrashoid						

		MEETMED MAAKASUTUSE NEGATIIVSE MÕJU LEEVENdamISEKS	Töödel maapinna mitte kahjustamine (sh raietööd, metsamaa ettevalmistus jms); tormimurdu põhjustavate tingimuste ära hoidmata. Ehitisi mitte kavandada.		Kivikalmete / kääbaste alal on maaharimine keelatud. Vähemalt 5 m mälestise välispiirist mitte künda. Põllutööde käigus kalme / kääpa kõrvale kive, pinnast, risu mitte kuhjata. Juba kuhjatud põllukivid võib eemaldada kaasates arheoloogi.	Uusi rajatise mälestise alale mitte kavandada		
KALMISTU	SOOVITAVAD, SOBILIKUD, VAJALIKUD	Üldjuhul kogukondlik pärandipaik, sobib kultuuri- ja loodusturismi objektiks; maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine; kui tegemist pole kompleksmälestisega koos loodusliku pühapaigaga võib teha hooldusraieid ja võsa kasvu piirata, võib kasutada rohusõjate karjamaana		Kavandada kündmise lõpetamist ja kalmistu ala püsirohumaaks või metsamaaks kujundamist, et vältida seni säilinud inimjäänuste ja hauapanuste edasist lõhkumist ja pinnase erodeerumist.	Maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine			
	MEETMED MAAKASUTUSE NEGATIIVSE MÕJU LEEVENdamISEKS	Uuendusraieid mälestise alal mitte kavandada, et tagada võimalikult vähene sekkumine ja kalmistu säilimine väljakujunenud metsases keskkonnas, hooldusraiet võib teha määral, mis ei kahjusta maapinda ja väljakujunenud miljööd.	Töödel maapinna mitte kahjustamine; Ehitisi mitte kavandada.	Tavapärasest künnikihist (20-30 cm) sügavamale minevaid maaharimisviise mitte kasutada. Ehitisi mitte kavandada.	Üldjuhul uusi ehitisi mitte kavandada. Kui on vajadus uute ehitiste rajamiseks, tuleb kaevetööde alal tagada uuring.			

ARHEOLOOGIAMÄLESTISED		TEGEVUSED	ASUKOHT MAASTIKUL						
LIIK	TÜÜP		METS	ROHUMAA	PÕLLUMAA	ÕUEALA	SOOSAAR/RABA	VEEKOGU	
PÜHAPAIGAD	AJALOOISED LOODUSLIKUD PÜHAPAIGAD (OHVRIKIVID, -ALLIKAD, HIEKOHAD)	SOOVITAVAD, SOBILIKUD, VAJALIKUD	Võimalikult vähene inimsekkumine; traditsioonilise kasutuse tagamine; üldjuhul sobib kultuuri- ja loodusturismi objektiks; olemasolevate jalgradade korrashoid, infotahvlite paigaldamine ja korrashoid; heina, põllu- ja karjamaadel paikneva looduslike pühapaikade hoolduseks sobib kõige paremini karjatamine ja niitmine; sobib vähene võsa piiramine, et parandada mälestise küllastavust; künnipõllu all olevate looduslike pühapaikade alal on soovitatav kavandada kündmise lõpetamist ja ala püsirohumaaks või metsamaaks kujundamist						
		MEETMED MAAKASUTUSE NEGATIIVSE MÕJU LEEVENDAMISEKS	Metsase keskkonna säilitamine; ajalooliste teede mahu ja kulgemis säilitamine, uute kraavide vm rajatiste planeerimise vältimine.	Ajalooliste teede mahu ja kulgemis säilitamine, uute kraavide vm rajatiste planeerimise vältimine.	Tavapärasest künnikihist (20-30 cm) sügavamale minevaid maaharimisviise mitte kasutada. Ehitisi mitte kavandada.	Üldjuhul uusi ehitisi mitte kavandada	Metsase keskkonna säilitamine; ajalooliste teede mahu ja kulgemis säilitamine, uute kraavide vm rajatiste planeerimise vältimine.	Mitte teostada süvendustöid	
	SOOVITAVAD, SOBILIKUD, VAJALIKUD	Sobib kultuuri- ja loodusturismi objektiks; maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine; infotahvlite paigaldamine ja korrashoid; mälestiseni viivate teede korrashoid.							
	MEETMED MAAKASUTUSE NEGATIIVSE MÕJU LEEVENDAMISEKS	Piirata puude ja põõsaste kasvu vahetult kivi läheduses, et vältida juurtest tingitud lõhkumist, huumuse kuhjumist kivile ning vaadeldavuse kadumist		Künnitegevus suunata mälestisest minimaalselt 5 m kaugusele; piirata puude ja põõsaste kasvu vahetult kivi läheduses, et vältida juurtest tingitud lõhkumist, huumuse kuhjumist kivile ning vaadeldavuse kadumist; Põllutööde käigus kultusekivi juurde põllukive, pinnast jm risu mitte kuhjata. Juba kuhjatud põllukivid võib eemaldada kaasates arheoloogi.	Piirata puude ja põõsaste kasvu vahetult kivi läheduses, et vältida juurtest tingitud lõhkumist, huumuse kuhjumist kivile ning vaadeldavuse kadumist				
TÖÖ- JA SUHTLUSPAIGAD	SADAMAKOHT / RAUASULATUSKOHT / MUISTSED PÕLLUD	SOOVITAVAD, SOBILIKUD, VAJALIKUD	Maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine, otsene hooldusvajadus puudub						
		MEETMED MAAKASUTUSE NEGATIIVSE MÕJU LEEVENDAMISEKS			Tavapärasest künnikihist (20-30 cm) sügavamale minevaid maaharimisviise mitte kasutada. Ehitisi mitte kavandada.	Üldjuhul uusi ehitisi mitte kavandada. Kui on vajadus uute ehitiste rajamiseks, tuleb kaevetööde alal tagada uuring.			
	SOOVITAVAD, SOBILIKUD, VAJALIKUD	Maa senisel sihtotstarbelisel kasutamisel arheoloogilisi väärtusi säilitavate erisustega arvestamine, otsene hooldusvajadus puudub							
	MEETMED MAAKASUTUSE NEGATIIVSE MÕJU LEEVENDAMISEKS	Töid tehes ei tohi maapinda kahjustada. Ehitisi ja uusi turbakaevandusi mitte kavandada. Veerežiimi mitte muuta, et orgaanilise materjali säilimiseks vajalik keskkond oleks tagatud.							